

FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY PALACKÉHO V OLOMOUCI

KATEDRA HISTORIE

Život a dílo „Slunečního diktátora“ Jana Ryse.

Bakalářská diplomová práce

Terezie Masařová

Vedoucí práce: PhDr. Pavel Kreisinger, Ph.D.

Olomouc 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci na téma Vlajka pod vedením „Slunečního diktátora“

vypracovala samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Olomouci dne 23. července 2021

Obsah

Úvod.....	4
Mládí a politické aktivity Slunečního diktátora	6
Vlajka pod vedením slunečního diktátora	7
Výkvět ČNST-Vlajky.....	15
Antisemita Jan Rys spisovatelem a novinářem.....	20
Konflikty s Protektorátní vládou	24
Prominentním vězněm v koncentračním táboře.....	33
Jan Rys u Národního soudu.....	35
Biografie Rysových blízkých spolupracovníků.....	40
Závěr	43
Prameny a literatura	46
Fotografie.....	48

Úvod

Ve své práci se chci zaměřit na život fašistického politika, novináře a kolaboranta Jana Ryse. Chtěla bych se zaměřit na otázku, zda při spolupráci s Němci Rys chtěl a věřil, že pomůže českému národu nebo, zda chtěl pomoci jen sám sobě. Dále se chci blíže podívat na Rysova antisemitská díla a novinové články, na kterých bych ráda poukázala na jeho vztah k židovskému obyvatelstvu. Ve své práci chci zaznamenat jeho působení v novinách Vlajka a Národní výzva. Následující kapitola by měla popisovat Rysův vliv na hnutí Vlajka, které je s ním neodmyslitelně spjato. Dále bych chtěla zmínit jeho konflikt s tehdejšími ministrem školství a lidové osvěty Emanuelem Moravcem, a také následný pobyt v koncentračních táborech Terezín a Dachau. Mimo jiné na základě dochovaných výslechových protokolů, uložených v Národním archivu v Praze, bude popsán proces u Národního soudu. Celkově od této práce očekávám, že více poznám osobu Jana Ryse-Rozsévače a že mi pomůže rozšířit mé znalosti ohledně fašistických hnutí na našem území a fungování tehdejší protektorátní vlády.

Základním cílem této práce je za pomoci archivních materiálů co nejlépe popsat život a dílo fašistického politika, novináře a kolaboranta Jana Ryse. K jeho osobě byl již proveden výzkum v Archivu bezpečnostních složek, kde se o něm dozvídám základní informace z výslechových protokolů, osobní korespondence, fotek a indexu. Samozřejmě že výslechové protokoly musím brát do jisté míry s nadhledem, rezervou a ověřovat si informace i v jiných zdrojích. Kdy, kolikrát a za jakým účelem byl Rys vzat do vazby a kdy byl propuštěn jsem se dočetla při bádání ve Vojenském ústředním archivu v Praze. Na základě Rysových antisemitských děl a novinových článků bude popsán jeho vztah k židovskému obyvatelstvu, a také jeho působení v novinách Vlajka a Národní výzva. Při práci s novinovými texty bude použita metoda diskurzivní analýzy. S její pomocí budu texty analyzovat především v rovině ideologické. Něco málo o konfliktech mezi tehdejšími ministrem školství a lidové osvěty Emanuelem Moravcem a Janem Rysem jsem se dočetla v Rysových výslechových protokolech bezpečnostních složek a doufám, že se dočtu více poté co provedu bádání v Národním archivu v Praze. Mimo jiné na základě dochovaných výslechových protokolů, uložených v Národním archivu Praha, bude popsán proces z Národního soudu. Na základě sekundární literatury, výslechových protokolů z bezpečnostních složek a zpráv z Vojenského ústředního archivu bude součástí práce také hnutí Vlajka, které je s Janem Rysem neodmyslitelně spjato.

Literatura a prameny

Žádná hlavní práce, která by se zabývala osobou Jana Ryse-Rozsévače nebyla doposud napsána, a proto jsou pro moji práci stěžejní archivní materiály z Archivu bezpečnostních složek, které obsahují jak výslechové protokoly, tak i různé fotografie a osobní korespondence, vztahující se k jeho osobě. Archivní materiály z Vojenského ústředního archívu mi jsou nápomocny především v otázce kdy, kolikrát a za co byl Jan Rys držen ve vazbě. Na základě výslechových protokolů, uložených v Národním archívu Praha, bude popsán proces z Národního soudu. Záměrně jsem pro potřeby této práce zvolila časopis Vlajka, která veřejně sympatizovala s nacistickou ideologií a byla vydávána stejnojmenným hnutím. Z článků časopisu Vlajka, které psal Jan Rys bych ráda poukázala na jeho vztah jak k německé říši, tak i k židovskému obyvatelstvu. Hlavní práce, která se zabývá hnutím Vlajka, a také jejich představiteli je práce od Milana Nakonečného *Vlajka: k historii a ideologii českého nacionalismu*.¹ Tato práce zachycuje vývoj Vlajky od samého počátku, kde začínala Vlajka jako bojový klub studentstva, který vystupoval proti Masarykovi za první republiky přes období druhé republiky, kdy se z ní vyvíjí antisemitská teroristická skupina i po období protektorátu, kdy se z Vlajky stává „kolaborantská organizace“, až po úplné zrušení Vlajky. Ke konci knihy je popsán soud s hlavními představiteli tohoto hnutí. Knihy, které se zabývají fašistickými stranami a hnutími, a které chci použít pro správné pochopení a zachycení fašistické ideologie a jejich fungování v Čechách a na Moravě jsou: *Český fašismus*² od již jednou zmiňovaného Milana Nakonečného a kniha od Tomáše Pasáka *Český fašismus 1922-1945 a kolaborace 1939-1945*³, která se zabývá například vznikem českého fašismu jeho aktivitou a kolaborací. Dále také kniha *Fašismus v českých zemích: fašistické a nacionálněsocialistické strany a hnutí v Čechách a na Moravě 1922-1945*⁴ od Ivo Pejčocha mi rozšíří povědomí i o menších, obskurních, fašistických organizacích a jejich vztahu s Vlajkou. Pro mou práci je i zásadní publikace od Detlefa Brandese *Češi pod německým protektorátem: okupační politika, kolaborace a odboj 1939-1945*⁵, která se zabývá okupační politikou a kolaborací.

¹ NAKONEČNÝ, M.: *Vlajka: k historii a ideologii českého nacionalismu*.

² NAKONEČNÝ, M.: *Český fašismus*.

³ PASÁK, T.: *Český fašismus 1922-1945 a kolaborace 1939-1945*.

⁴ PEJČOCH, I.: *Fašismus v českých zemích: fašistické a nacionálněsocialistické strany a hnutí v Čechách a na Moravě 1922-1945*.

⁵ BRANDES, D.: *Češi pod německým protektorátem: okupační politika, kolaborace a odboj 1939-1945*.

Mládí a politické aktivity Slunečního diktátora

Josef Rozsévač pseudonymem Jan Rys se narodil 1. listopadu 1901 v Bílsku, okres Hořice, do římskokatolické rodiny Františce rozené Rýdlové a Josefu Rozsévačovi, který byl vlastníkem usedlosti, kterou po jeho smrti zdědil Rysův starší bratr Jan Rozsévač, který se zavázal, že bude svému bratru přispívat na studia, čehož Rys rozhodně využil. Pětitřídku Rys vychodil na obecné škole v Chodovicích, poté navštěvoval české reálné gymnázium v Novém Bydžově, kde v roce 1920 složil zkoušku dospělosti. Dále studoval na lékařské fakultě univerzity Karlovy v Praze, kde složil rigorózní zkoušku, a také roku 1936 dosáhl absolutoria, avšak lékařský diplom nikdy nezískal.⁶

Vojenskou službu Rys prodělal v letech 1931-1933, zpočátku u pěšího pluku č.4 v Josefově, poté se přesunul k 33. pěšímu pluku v Chebu a svou vojenskou službu zakončil u 21. pluku v Čáslavi. Rys absolvoval důstojnickou školu v Jaroměři, kde byl jmenován podporučíkem presenční služby a propracoval se na hodnost poručík v záloze.⁷

Roku 1919 Rys vstoupil do Okresního sdružení republikánského dorostu v Hořicích, kde později zastával funkci osvětového referenta. Na podzim roku 1920, poté co Rys přišel do Prahy, se stal členem agrárních akademiků, kde ovšem setrval pouhé dva roky. V roce 1927 se stal členem Národní obce fašistické a stejně jako u agrárních akademiků po dvou letech vystoupil. Z Národní obce fašistické vystoupil, kvůli osobním rozporům, a také proto že nesouhlasil jakým směrem se toto hnutí ubírala během roku 1929. Ke konci roku 1935 vstoupil do Vlajky poté co sledoval její činnost již několik let, a též potom co ho k tomu vyzval profesor Vrzalík. Během let 1935-1936 donášel Rys do redakce časopisu Vlajka své politické články s protizidovsko-zednářskou tematikou. Druhá polovina roku 1936, a také rok 1937 se nesly v duchu korektorské práce, kterou vykonával dobrovolně, jak pro časopis Vlajka, tak i pro časopis Národní výzva, který tou dobou vycházel týdně a ve svých člancích razil politický postoj Vlajky. V roce 1937 se stal vedoucím pro místní skupiny Praha II a v květnu téhož roku se stal, jako tiskový referent členem Ústředního vedení Vlajky. Funkce tiskového referenta, kterou Rys zastával, nebyla placená. V čase, kdy zastával funkci tiskového referenta a byl vedoucím skupiny Praha II řídil Rys členské schůze, na kterých mýval proslovy.⁸

⁶ ABS, sign. 300-35-2, strana 1.

⁷ Tamtéž.

⁸ ABS, sign. 300-35-2, strana 1-2.

Vlajka pod vedením slunečního diktátora

V květnu roku 1937 byl Rys na říšském sjezdu Vlajky jmenován tiskovým referentem a tím se stal členem Ústředního vedení. Tehdejší Ústřední vedení politického hnutí Vlajka vedl předseda Ing. Jindřich Streibl, obchodník s rádio přístroji. Místopředsedou byl Stanislav Sousedík, organizačním referentem byl František Meleva a generálním tajemníkem byl Otakar Polívka. Sociálním referentem byl Dr. Jan Jílek, kulturním referentem byl profesor Jan Vrzalík. Zahraničním referentem byl Karel Schwarzenberg a dále Emil Šourek, který již v květnu 1938 z Vlajky vystoupil. Vlajka uveřejňovala směrnice rázu organizačního, ideového, případně jiného druhu, uveřejňovali v menších brožurkách, které se nazývali knižnicemi Vlajky. Mezi autory patřil Sousedík, Dr. Jílek a Schwarzenberg. Jan Rys ve výslechových spisech bezpečnostních složek udává, že ani jednu brožuru nevydal.⁹

Na politické scéně se vše změnilo s vznikem druhé republiky. Po podpisu Mnichovské dohody byly všechny politické strany zredukovány na dvě, a to na Stranu národní jednoty, která vznikla 17. listopadu 1938 z pravicových stran a větší části národních socialistů a Národní stranu práce, která vznikla 11. prosince téhož roku a tvořili ji bývalí sociální demokraté a zbytek národních socialistů.¹⁰ Třináct dní po vzniku Strany národní jednoty byl zvolen za prezidenta Emil Hácha. Zpravodajské orgány československé armády označili činnost Vlajky jako státu nebezpečnou a vyjádřili se k tomu následovně: „*Ustavičné hlásání fašismu a dokonce také i německého nacismu a v důsledku toho neustálého útočení na československou demokracii a její politiku v tisku i na veřejných projevech podvracejí veřejný pořádek a klid i veřejnou bezpečnost tak, že nutí státní aparát k opětovným zákrokům proti Vlajce a když tato přes to neustává ani v době po 21. 5. 1938, tedy ve chvílích zvýšeného ohrožení republiky, v tomto svém podvratném propagování fašismu, zastavují v listopadu 1938 státní úřady veškerou její činnost na celém území.*“¹¹ K zákazu činnosti došlo především kvůli výhrůžkám pumovými atentáty, plánování státního převratu, a také docházelo ke kritice Beranovy vlády, jejímu systému a celkovému postupu.¹² Společně s hnutím Vlajka byla zakázána činnost i Komunistické strany Československa.¹³ Za Beranovi vlády se český fašismus poprvé dostal mezi československé vládnoucí elity a i díky tomu se začal fašismus

⁹ ABS, sign. 300-35-2, strana 1-3.

¹⁰ RATAJ, J.: *Proti systému! Český radikální konzervatismus, fašismus a nacionální socialismus 20. a 21. století.* s. 64-65.

¹¹ ABS, sign. 301-60-3 strana 5-6.

¹² NAKONEČNÝ, M.: *Vlajka: k historii a ideologii českého nacionalismu.* s. 68.

¹³ GREGOROVIC, M.: *Kapitoly o českém fašismu: fašismus jako měřítko politické dezorientace.* s. 120.

dostávat mezi československou společností a k jejím ideám. Vlajka byla jedna z mála fašistických organizací, která nepřijala Beranovu nabídku a na rozdíl od Národní obce fašistické, Národní ligy, skupiny klerofašistů a Mladé národní jednoty se Vlajkaři odmítli přidat k Beranově Straně národní jednoty, i přes velice lákavé finanční nabídky.¹⁴ V ilegálních letáčích Vlajky, které z větší části psal sám Rys se žádalo o urychlené řešení židovské otázky, a kdyby se tak nemělo stát hrozila Vlajka bojem všemi prostředky. Také v nich psali, že se blíží zrození nového Československa, že národ čeká na svého spasitele a jeho oči se již obracejí k nim, že oni se stávají vykonavateli národa, že jejich úder smete do prachu židozедnářský režim, až situace uzraje. Žádali bezpodmínečné plnění rozkazů. Ve všech letáčích byla vzbuzována nedůvěra k vládě a všem jejím členům.¹⁵ V důsledku této činnosti byla Vlajka v první polovině listopadu 1938 rozpuštěna a tisk pozastaven. Přesto činnost Vlajky pokračovala v omezené míře v ilegalitě. Většina radikálních vlajkařů přešla do ilegality. Mezi radikály se dali počítat Jan Thun-Hohenstein, Edmund Freyburg a Edmund Freyburg ml., Otakar Polívka a mnoho dalších. V ilegalitě skupina nesla název Vlajka-Maffie Nového Československa.¹⁶ Ve vedení Vlajky-Maffie můžeme sledovat budoucí vedení protektorátní Vlajky.¹⁷ Zpočátku vydávali ilegální letáky, které psal Jan Rys. Tyto letáky rozmnožovala Marie Pechová a Otakar Polívka měl na starosti jejich distribuci po Praze.¹⁸ Své „sídlo“ měli v zadních místnostech kavárny Trafika na Karlově náměstí.¹⁹ Za peníze členů Vlajky se vydávaly letáky proti Beranově vládě, které bývali zabavováni policií. Do programu Vlajky-Maffie byl zahrnut odklon od demokracie k autoritativnímu režimu šlo o absolutizaci negativních projevů partajnictví a politikářství. Ideologie Vlajky vystupovala nenávisťně vůči Židům a organizovala jejich surové pronásledování.²⁰ Nové Československo-Vlajka se mělo za jediné národovecké hnutí, které nebylo zatížené hříchy posledních dvaceti let a nepodlehlo židovsko-masarykovským učení.²¹ V této době odešlo několik aktivních vlajkařů z hnutí, většinou z toho důvodu že Vlajka se odkláněla od původních zásad s čímž mnozí nesouhlasili. Tou dobou se Jan Rys vrátil z mobilizace a velmi ho překvapilo Schwarzenbergovo vystoupení z Vlajky, které oznámil Streiblovi písemně. Své vystoupení

¹⁴ RATAJ, J.: *Proti systému! Český radikální konzervatismus, fašismus a nacionální socialismus 20. a 21. století.* s. 64-65.

¹⁵ ABS, sign. 2M 13-60-3. strana 195.

¹⁶ ABS, sign. 301-60-3 strana 6.

¹⁷ NAKONEČNÝ, M.: *Vlajka: k historii a ideologii českého nacionalismu.* s. 98-99.

¹⁸ PEJČOCH, I.: *Fašismus v českých zemích: fašistické a nacionálněsocialistické strany a hnutí v Čechách a na Moravě 1922-1945.* s.139.

¹⁹ Tamtéž s. 89-90.

²⁰ ABS, sign. 301-60-3 strana 6-7.

²¹ NAKONEČNÝ, M.: *Vlajka: k historii a ideologii českého nacionalismu.* s. 90.

z Vlajky odůvodnil tím, že po zrušení historických státních hranic nenalézá důvod setrvávat ve Vlajce i nadále. Většina nesouhlasila i s tím že se Vlajka-Mafie uchýlovala k násilným útokům, při kterých napadaly především synagogy a objekty patřící Židům, také se neštítily napadat lidi židovského původu na ulicích.²² Například 7. března 1939 explodovala výbušnina před synagogou v Plzni, kde to nepřežili oba Vlajkaři, kteří tuto explozi měli na svědomí. 25. února 1939 explodovaly výbušniny v Praze před prodejnou Včela na Tylově náměstí a další nálož toho dne explodovala před obchodem firmy Singer, která sídlila u Prašné brány.²³

Po mnichovských událostech byl český národ rozvrácen a mezinárodní politická situace se stále více klonila k jeho neprospěchu. Protektorát Čech a Moravy byl vyhlášen 16. března 1939, kde byla Beranova vláda první protektorátní vládou a prezidentem byl i nadále Emil Hácha.²⁴ Tehdy chtěla Vlajka využít situace a násilným způsobem přebrat vládu, aby mohla uskutečnit své idey a prosadit svůj program, který již delší dobu hlásali. Pro tento účel začala Vlajka tajně mobilizovat všechny své síly a dávat dohromady soupisy vojska, střeliva, zbraní, začala zřizovat úderné oddíly, poplachovou a spojovací službu. Rys měl i přesnou představu, jak by byla sestavena vláda, kdyby se Vlajkaři dostali k moci. Vlajkaři chtěli vyměnit demokratický stát za fašistickou diktaturu. Někteří hlavní vedoucí Vlajky, mezi nimiž byl i sám Jan Rys byli v únoru 1939 zatčeni za ilegální činnost, ale již 14. března 1939,²⁵ kdy byla vyhlášena samostatná Slovenská republika, byli ze soudní vazby beztrestně propuštěni a již 15. března se dostavují do sněmovny, kde poslanec Ing. Nečas se snažil zřídit nouzovou politickou základnu a ustanovil Český národní výbor. Ten se okamžitě dostává do rukou nacistům a fašistům. Vlajku v národním výboru reprezentoval mimo Streibla i Rys, Thun-Hohenstein a Otakar Polívka. Národní výbor vydal pouze manifest k národu a zanikl, když se Hácha vrátil z Německa a pověřil sestavou vlády Berana díky čemuž vzniklo Národní souručenství.²⁶ Vlajka vystoupila z ilegality 15. března 1939 ihned poté co se na českém území objevila německá vojska.

Dne 28. dubna 1939 předává Ing. Jindřich Streibl oficiálně vedení hnutí Janu Rysovi.²⁷

Někteří s touhle změnou nebyli spokojeni a nahlas se ozvali Stanislav Sousedík a Jan Vrzalík a prohlásili Rysovo převzetí moci za nelegální. Jejich protesty však neměly žádnou odezvu a

²² PEJČOCH, I.: *Fašismus v českých zemích: fašistické a nacionálněsocialistické strany a hnutí v Čechách a na Moravě 1922-1945*. s. 138.

²³ Tamtéž s.138-139.

²⁴ BRANDES, D.: *Češi pod německým protektorátem: okupační politika, kolaborace a odboj 1939-1945*. s. 36.

²⁵ NA. F. PŘ 1941-1942. sig. 9672. s. 11.

²⁶ ABS, sign. 301-60-3. strana 45-48.

²⁷ ABS, sign. 301-60-3 strana 9.

Rys zůstal ve své funkci.²⁸ Prvorepubliková Vlajka se orientovala na italský fašismus, kdežto Rysova protektorátní Vlajka se přeorientovala na nacistické Německo.²⁹ Jan Rys chtěl po vzoru nacistů budovat český nacionální socialismus v duchu třídního smíru, v rámci úzké spolupráce s árijskými národy a v nesmiřitelné konfrontaci s židozедnářským demoliberalismem.³⁰ A to vše na vybudovaných zásadách autoritativních a principech vůdcovských. Rys hned po předání funkce zcela reformuje hnutí Vlajka po vzoru říšskoněmeckého N.S.D.A.P. Jan Rys se jmenoval vůdcem toto oslovení musel posléze zrušit na příkaz protektorátní vlády, protože vůdce mohl být jen jeden. V zásadních věcech se musel vedoucí „vůdce“ hnutí radit s ústředním vedením, které si Rys sestavil z osob jemu blízkých a pracovníků Vlajky, se kterými měl zkušenosti a blízké vztahy. V ústředním vedení se proto objevují Ing. Jindřich Streibl, Otakar Polívka, Jindřich Thun-Hohenstein, Josef Burda, Dr. Václav Cyphelly, který byl právní poradce Jana Ryse. Členem ústředního vedení se také stal Jaroslav Čermák, což byl velitel ochranných a úderných sborů hnutí zvaných Svatoplukovy gardy. Z ústředního vedení si po nějakém čase Rys vytváří hlavní štáb, který se nazývá hlavním vedením, jehož členy se mohli stát pouze ti, kteří byli vedoucím hnutí, idey a programu Vlajky zcela oddáni. Po celou dobu existence Vlajky byli stálými členy hlavního vedení Streibl, Burda, Polívka, Thun-Hohenstein a Cyphelly.³¹ Josef Burda patřil mezi nejvěrnější rádce Jana Ryse, byl hospodářským vedoucím celého hnutí, a jelikož bylo hnutí Vlajka ustavičně ve finančních nesnázích, opatroval pro Vlajku peníze tím způsobem, že se dopouštěl vydírání. Například v roce 1941 v Živnostenské bance hrozil německou mocí a vyčítal židozедnářské smýšlení a tím si vynutil na zástupcích banky zadání drahé inzerce.³² Od doby, co se dostal Rys do vedení Vlajky se snažil, aby bylo hnutí legalizováno, ale marně. Zpočátku neměl nic proti legalizaci říšský protektor Konstantin von Neurath a ani státní tajemník K.H. Frank, ale k Rysově smůle s legalizací Vlajky nesouhlasil prezident Emil Hácha a předseda protektorátní vlády Alois Eliáš, kteří požadovali úplné zakázání hnutí.³³ Rys se tedy nikdy legalizaci Vlajky nedočkal.

Zástupci moravského fašistického tábora z Brna, Niemczykových Svatoplukových gard z Moravské Ostravy a Národní árijské kulturní jednoty přišli s návrhem na sloučení svých organizací s Vlajkou, i když tomuto slučovacímu procesu Rys nevěřil i přesto ho akceptoval.

²⁸ ABS, sign. 301-60-3 strana 10.

²⁹ Tamtéž s. 134.

³⁰ Tamtéž s. 135.

³¹ ABS, sign. 301-60-3 strana 48.

³² ABS, sign. 301-60-3 strana 16-17.

³³ NAKONEČNÝ, M.: *Vlajka: k historii a ideologii českého nacionalismu.* s. 110.

Politickým vedoucím tohoto hnutí nebyl nikdo jiný než sám Jan Rys. Název hnutí se změnil na „Český národně socialistický tábor Vlajka“, a Rys jako vedoucí podepsal výzvu ČNST národu, která byla uveřejněna v časopise Vlajka dne 6. 12. 1939. Na koncipování této výzvy se účastnili zástupci všech sloučených složek. Z Ostravy byli přítomni Jakub Niemczyk a Arnošt Pořízka. Z Brna se zúčastnili Karel Mario a Vala. Za árijský kulturní svaz to byl Václav Maršík a Jan Ránek. Otakar Polívka, Josef Burda, Dr. Jílek a Jan Rys byli zástupci Vlajky.³⁴ I když to na první pohled vypadalo, že všechny organizace mají stejná práva rozhodovat o hnutí, tak ve skutečnosti bylo ovládáno Janem Rysem a Vlajkou. Jako společný symbol hnutí si zvolili tři Svatoplukovy pruty s lipovou ratolestí a vetknutou valaškou. První společné a jediné shromáždění proběhlo na Slovanském ostrově 25. října 1939.³⁵ ČNST-Vlajka byla organizačně rozdělena na župy, okresy a místní skupiny. V čele hnutí stál vůdce, dále zde bylo ústřední vedení. Vůdce jmenoval ústřední vedení a měl na starost volbu župních, okresních i místních vedoucích.³⁶ Navenek hnutí ČNST vystupovalo jednotně, i když v soukromí organizace i nadále fungovalo zvlášť.³⁷ Český národně socialistický tábor mýval častější projevy, které se nejčastěji konávali na Slovanském ostrově, v Lucerně a hlavním řečníkem býval zpravidla Jan Rys osobně. Referáty týkající se těchto projevů vydával časopis Vlajka.

Projevy pořádali i mimo Prahu například v Čáslavi, Přerově, Českých Budějovicích, Olomouci, Moravské Ostravě, Roudnici, zkrátka ve většině větších měst. Na těchto projevech Rys vyzdvihoval skutečnost, že stoupenci ČNST vidí šťastnou budoucnost svého národa v obrození novým světovým názorem, což mělo být české novodobé národovectví v rámci silné velkoněmecké říše, v níž mu bude zajištěno čestné místo. Nejspolehlivější zárukou k tomu podle Ryse byla čestnost vůdce německého národa a idealismus německého národního socialismu.³⁸

Od roku 1939 se snažili vlajkaři o vytvoření místních organizací neboli „místních Vlajek“. Redakce a vedení Vlajky sídlili od roku 1940 v Myslíkově ulici přímo v centru Prahy.³⁹ Mezi kmenové organizace Vlajky patřila Česká pracovní fronta, Mládež Vlajky a Ženy Vlajky. Významnou složkou politického hnutí ČNST byla Česká pracovní fronta, kterou Rys začal budovat na podzim roku 1939. Toto hnutí mělo organizovat dělnictvo, ve zvláštních

³⁴ ABS, sign. 300-35-2, strana 6.

³⁵ NAKONEČNÝ, M.: *Vlajka: k historii a ideologii českého nacionalismu*. s. 131-133.

³⁶ NAKONEČNÝ, M.: *Vlajka: k historii a ideologii českého nacionalismu*. s. 137.

³⁷ PASÁK, Tomáš: *Český fašismus 1922-1945 a kolaborace 1939-1945*. s. 298.

³⁸ Tamtéž.

³⁹ Tamtéž s. 120.

formacích, která nebyla součástí Národní odborové ústředny zaměstnanecké.⁴⁰ Členové České pracovní fronty i nadále zůstávali členy Národní odborové ústředny zaměstnanecké kvůli výhodám, které jim Česká pracovní fronta poskytnout nemohla. Česká pracovní fronta měla být samostatnou složkou hnutí ČNST Vlajky, která měla při hromadném náboru přinést podobné výhody jako je poskytovala německá DAF neboli Německá národní fronta, kterou si Rys bral jako vzor při budování České pracovní fronty. Toto hnutí měl na starosti Dr. Jan Jílek a jeho zástupce Josef Hallman. První pracovní sjezd ČPF se konal ve dnech 5. a 6. října 1940 v sále plodinové burzy. Konali se i další schůze, a to v místech, kde bylo větší množství členů. Vedoucí ČPF museli být bezpodmínečně členové ČNST Vlajky. Již o Vánocích roku 1940 Rys zbavil Dr. Jílka funkce v ČPF, a to poté co se dozvěděl, že Jílkovi děti chodí do Hitlerjugend.⁴¹

Do řad Vlajky se hlásili mladí lidé, kteří nemohli být přijati do kmenové organizace kvůli svému nízkému věku. Z toho důvodu byl založen odbor M-ČNST Vlajky již v roce 1939 a vedoucím mládeže se stal Dr. František Teuner, a to až do jeho vyloučení z Vlajky v březnu 1941, kdy podle Rysových slov přešel na stranu Emanuela Moravce, u něhož působil jako generální referent v Kuratorium pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě.⁴² Na jeho místo dosadil Rys Jiřího Novotného, který nakonec umřel v Terezíně. Po Jiřím Novotném to byl Rudolf Ječný, který vedl Mládež Vlajky.⁴³ Mládež ČNST Vlajky nosila bílé košile a černé vázanky. Při veřejných projevech Vlajky zastávala tato mládež pořadatelskou službu spolu s gardami Vlajky a tvořila u tribun něco jako dekorativní doplněk. Dalo se to považovat za jakýsi agitační prostředek.⁴⁴ Ve svých projevech Rys zdůrazňoval převýchovu mládeže, podle novodobých zásad. Za tímto účelem chtěla Vlajka pořádat ideové kurzy, ale k jejich uskutečnění nikdy nedošlo. Bylo uspořádáno několik výletů do pražského okolí, na kterých se zpívali české pochodové písně. Dále se mládež účastnila vánočních nadílek pro děti chudých členů hnutí.⁴⁵ Svaz žen ČNST-Vlajka byl založen roku 1939 a v čele stála Marie Pechová a později Marie Jiroušková. Hana Hradecká, která byla milenkou Jana Ryse se stala vedoucí žen pražské župy. Svaz vydával „*Korespondenci svazu žen Vlajky*“, který měl v listě Vlajka svou rubriku „*Ženská hlídka*“.⁴⁶

⁴⁰ NAKONEČNÝ, M.: *Vlajka: k historii a ideologii českého nacionalismu*. s. 232-233.

⁴¹ ABS, sign. 300-35-2, strana 9-10.

⁴² NAKONEČNÝ, M.: *Vlajka: k historii a ideologii českého nacionalismu*. s. 233-234.

⁴³ Tamtéž.

⁴⁴ ABS, sign. 300-35-2, strana 10.

⁴⁵ Tamtéž.

⁴⁶ NAKONEČNÝ, M.: *Vlajka: k historii a ideologii českého nacionalismu*. s. 235.

Členové ČNST Vlajky měli povinnost nosit členský odznak, což byl runový modrý kříž v bílém poli s červeným lemováním. Mládež nosila podobný odznak ve tvaru šestiúhelníku a Česká pracovní fronta stejný odznak jen s tím rozdílem, že byl v ozubeném kolečku a Svatoplukovy gardy měli svůj vlastní odznak.⁴⁷

Po celou dobu své politické existence hnutí udržovalo pravidelný styk s německými úředníky, a také mělo velice rozvětvené styky s německou policií. Podávali jim zprávy nejrůznějšího druhu.⁴⁸ Vlajka vybudovala zpravodajskou službu, v jejímž čele stál Ing. Oldřich Jenáček. Služba vedla seznamy všech členů Vlajky a zároveň i jejich nepřátel, na které sbírala kompromitující materiály. Dále podávala informace o ilegálním odbojovém hnutí či podávali informace o spolehlivosti protektorátních úředníků.⁴⁹ Oldřich Jenáček bez vědomí Jana Ryse přímo spolupracoval s pražským gestapem, Sicherheitsdienstem a vytvořil skupinu „observantů“, kteří byli pověřeni sledováním určitých osob.⁵⁰ Mezi observanty patřili: Bohumil Siebert, který s gestapem spolupracoval i na vlastní pěst další byl Vratislav Zahradnický, Antonín Zitta, Antonín Paša, Zdeněk Janoušek, Emil Hrkal a Oskar Aksamit.⁵¹ V hledáčku měli generála Aloise Eliáše, který byl ze získaných materiálů usvědčený ze spolupráce s československým zahraničním odbojem. Tito observanti mají na svědomí také spoustu lidí, kteří se podíleli na ilegálním časopisu „*V boj*“.⁵²

První vážnější rozpory mezi stoupenci Vlajky a Svatoplukových gard začali, když dr. František Směták, což byl zástupce Svatoplukových gard, začal intrikovat proti Rysovi. 8. února roku 1940 Rys Smětáka z hnutí vyloučil, což se nelíbilo členům Svatoplukových gard. Po ostré výměně názorů Rys ještě týž den zbavil Arnošta Pořízku vedení Svatoplukových gard a na jeho místo dosadil Jaroslava Čermáka. Svatoplukovy gardy vystoupily z ČNST-Vlajky a byly prohlášeny za samostatnou organizaci. Pořízka si nenechal Rysovo chování líbit a v Moravské Orlici proti Rysovi hlásal, že svou duševní méněcenností ohrožuje české národovectví.⁵³ Národní árijská kulturní jednota, jejíž vedení bylo nespokojeno se svou činností ústředního vedení Vlajky se rozhodlo v květnu roku 1940 také vystoupit z ČNST-

⁴⁷ NAKONEČNÝ, M.: *Vlajka: k historii a ideologii českého nacionalismu*. s. 235.

⁴⁸ ABS, sign. 301-60-3 strana 48.

⁴⁹ PASÁK, T.: *Český fašismus 1922-1945 a kolaborace 1939-1945*. s. 305.

⁵⁰ NAKONEČNÝ, Milan: *Vlajka: k historii a ideologii českého nacionalismu*. s. 140.

⁵¹ Tamtéž s. 143.

⁵² Tamtéž

⁵³ NAKONEČNÝ, M.: *Vlajka: k historii a ideologii českého nacionalismu*. s. 141-142.

Vlajky. Co se nelíbilo Svatoplukovým gardám a Národní árijské jednotě bylo to, že Vlajka byla Rysovým hnutím, kterému vládl zcela autoritativně.⁵⁴

Na počátku roku 1941 vypukla krize ve vedení hnutí a někteří se dožadovali o odvolání předsedy Jana Ryse, který měl být nahrazen Františkem Teunerem.⁵⁵ 19. února roku 1941 rezignoval velitel Svatoplukových gard Jaroslav Čermák, 20. února ho následoval již zmíněný František Teuner. Poté 28. února z hnutí také vystoupila vedoucí ženského hnutí Marie Pechová. Postupně Vlajku začali opouštět, jak neznámí členové, tak i vysocí funkcionáři, kteří hnutí po léta budovali.⁵⁶

Prvorepublikové hnutí Vlajka otevřeně neschvalovalo spolupráci s německými nacisty. K otevřené spolupráci s nacisty se Vlajka přihlásila až po vzniku Protektorátu Čechy a Morava s čímž prvorepublikový Vlajkaři nesouhlasili a Rysova kolaborantská politika se jim nezamlouvala, což také dávali najevo ve svém týdeníku „*Národní výzva*“. Za ideologa prvorepublikové Vlajky byl považován prof. František Mareš, který popřel kontinuitu Rysovy Vlajky s původním programem politického hnutí Vlajka z roku 1932.⁵⁷

Činnost ČNST Vlajky byla zastavena 18. dubna 1942. Toho dne se Rys dostavil na předvolání ke K. H. Frankovi, který mu dal příkaz k zastavení činnosti. Tento zákaz platil na čtvrt roku. Po uplynutí této doby byl Rys předvolán k Böhmovi, který mu sdělil, že z Frankova rozkazu se činnost hnutí neobnovuje a zastavuje se celý tisk.

⁵⁴ NAKONEČNÝ, M.: *Vlajka: k historii a ideologii českého nacionalismu*. s. 142.

⁵⁵ PEJČOCH, I.: *Fašismus v českých zemích: fašistické a nacionálněsocialistické strany a hnutí v Čechách a na Moravě 1922-1945*. s. 174.

⁵⁶ PEJČOCH, I.: *Fašismus v českých zemích: fašistické a nacionálněsocialistické strany a hnutí v Čechách a na Moravě 1922-1945*. s. 175.

⁵⁷ Tamtéž s. 68.

Výkvět ČNST-Vlajky

Svatoplukovy gardy měli být dle slov velitele ČNST-Vlajky Jana Ryse výkvětem tohoto hnutí. Svatooplukovy gardy měli být soustředěním nejlepších z nejlepších a mělo se dávat pozor na to, aby plevel nepřišel mezi čisté zrna, a také se nemělo hledět na kvantitu, ale kvalitu. My se podíváme na to, jak fungovaly Svatooplukovy gardy, a jak se jim dařilo splňovat podmínky velitele ČNST-Vlajky Jana Ryse.

Jan Rys od 28.4.1939, kdy převzal vedení hnutí ihned začíná přeorganizovat hnutí zcela po vzoru říšskoněmeckém, což můžeme sledovat na tom, že se nechává oslovovat vůdce a zřizuje si ústřední vedení. Také má k dispozici Svatooplukovy gardy, což jsou ochranné a úderné sbory, které by měli být elitním výběrem příslušníků hnutí Vlajka. Svatooplukovy gardy měli být pro Jana Ryse to samé jako pro Adolfa Hitlera jeho SS.⁵⁸ To, jak se snažil Rys připodobnit Svatooplukovy gardy SS si můžeme všimnout na uniformách. Předepsaný úbor Svatooplukových gard byl v barvě černé, otevřený límec, vysoké boty, černá čapka s odznakem hnutí v předu, košile černé barvy, taktéž černá vázanka a černé řemení. Hodnosti Svatooplukových gard byly označeny na límci blůzy a pláště a to tak, že na levé výložce byla označena hodnost a na pravé výložce byla vyznačena příslušnost člena Svatooplukových gard k jednotce. Výložky byly z hnědého sukna tvaru kosodélníkového o délce šesti centimetrů a šířce tři a půl centimetrů. Všechna označení na výložkách byla spodní hranou umístěná rovnoběžně se spodní hranou výložek. *Židozedenářství-metla světa* byla kniha, kterou napsal Jan Rys a pro celé hnutí Vlajka plnila tato kniha obdobnou funkci jako *Mein Kampf* pro německý nacismus.

Co to vlastně byli Svatooplukovy gardy, jak vznikly a jaké měli pravidla? Svatooplukovy gardy vznikly z přepadových oddílů bývalé Vlajky a z Fašistických gard po sloučení politických hnutí v politický tábor ČNST Vlajka. Tyto gardy jsou organizovány po vojenském vzoru s některými odchylkami ve složení a výcviku. Hlavním velitelem těchto útvarů byl jmenován Arnošt Pořízka z Moravské Ostravy. Jak se mohl člověk stát členem Svatooplukových gard? Do gard byli členové *bud'* přímo jmenováni, anebo se sami přihlásili, každý se však musel podrobit vojenskému odvodu, který prováděl lékař pověřený touto funkcí velitelstvím, které vedli důstojníci jmenovaní velitelstvím Svatooplukových gard. Odvody a lékařské prohlídky měl v Praze na starost MUDr. Roubal. Člověk, který se chtěl stát členem Svatooplukových

⁵⁸ NA, f. Národní soud, TNS 7/46 s. 507.

gard musel být pokládán za řádného a spolehlivého člena kmenové organizace. Přijat byl na základě podané přihlášky a po zaplacení zápisného, které činilo 10 korun a roční členský příspěvek, který byl 20 korun. Také si musel koupit za 10 korun odznak Svatoplukových gard. Všichni příslušníci Svatoplukových gard měli prodělat speciální školení, které bylo rozděleno pro jednotlivé příslušníky dle hodností a sice na školení pro gardisty, poddůstojníky a důstojníky. Příslušný velitel Svatoplukových gard pak na vyzvání vedoucího vysílal na pracovní srazy hnutí, přednášky a veřejné projevy pořadatelskou službu a čestnou stráž. Velitel čestné stráže a pořadatelské služby se hlásil u předsedajícího vedoucího a byl povinen plnit jeho příkazy. Výcvik trval 3 týdny a bylo velice zajímavé pozorovat, že kázeň, na kterou byl kladen takový důraz, nebyla zrovna prvotřídní, což můžeme sledovat v prezenci, která byla natolik tristní, že v pozdějších dokumentech se dočítáme o rozkazech, které se týkali povinné účasti a nařízení povinné účasti německých výstav. Dále to můžeme sledovat přímo v jejich prezenční listině, kdy 21. ledna se dostavilo k výcviku 120 mužů, týden na to byla prezence 86 mužů a 4. února klesla na 72 mužů, to činilo pouhých 20 % přihlášených mužů. Původně bylo stanoveno, že se bude cvičit ve dvou četách ve výcvikové místnosti, která se nacházela na Střeleckém ostrově, kde měla své sídlo Národní garda.⁵⁹ Ve dvou četách se konal výcvik pouze jednou a to 21. ledna. Víckrát se již plný počet nesešel, a tak se výcvik konal pouze v jedné četě.⁶⁰ Výcvik se skládal jen z několika málo prvků a vedl se velmi ledabyle. Cvičil se postoj a pozdrav po vzoru německého vojska. Kromě toho se cvičili ve střídání stráží, pochod a obraty. Cvičilo se v civilním oblečení, protože nebyl dostatek uniforem. Cvičili v ní jen ti, kteří ji měli. Pro členstvo Svatoplukových gard měla platit tyto hodnoty: kázeň, obětavost, kamarádství, bojovnost, poslušnost a víra.⁶¹

K čemu vlastně měly být určeny Svatoplukovy gardy? Jak se můžeme dočíst v knize nebo v archivních materiálech Bezpečnostních složek byly Svatoplukovy gardy určeny k zajišťování veřejných podniků a k poskytování fyzické ochraně všem složkám hnutí a jednotlivcům všude tam, kde by těmto složkám, lidem hrozilo během výkonu jejich služby nebezpečí nebo násilí. Svatoplukovy gardy prováděly službu pořádkovou, ochrannou, reprezentační. Službu pořádkovou prováděli při oficiálních projevech ČNST, při nástupech, apelech atd. Službu ochrannou prováděli pro zajištění nerušenosti projevů ČNST a ochrana

⁵⁹ PEJČOCH, I.: *Fašismus v českých zemích: fašistické a nacionálněsocialistické strany a hnutí v Čechách a na Moravě 1922-1945*. s. 152-153.

⁶⁰ ABS, sign. 302-78-3. strana 175.

⁶¹ ABS, sign. OB-227. strana 63.

proti rušivým akcím odpůrcům. Službu reprezentační konali při čestné stráži a čestné setniny při slavnostních příležitostech.⁶²

Jak vypadala organizace Svatoplukových gard a proč se za jejich velitele nechal jmenovat sám Jan Rys? Nejvyšším velitelem Svatoplukových gard byl hlavní vedoucí ČNST-Vlajky, který jmenoval velitele Svatoplukových gard, člena hlavního štábu a povyšoval důstojníky. Tento velitel složku Svatoplukových gard vedl a řídil za pomoci hlavního stanu. Pravomocí velitele Svatoplukových gard bylo též určování spojovacích důstojníků pro župní a okresní vedení, jakož i pro jiné služby. Jmenovaný též vydával a případně pozměňoval služební řád Svatoplukových gard na návrh náčelníka hlavního stanu Svatoplukových gard (HSSG) a po schválení hlavním vedoucím, podpisoval rozkazy vydané náčelníkem HSSG a podepisoval korespondenci náčelníka HSSG. Jmenován byl hlavním vedoucím a jemu byl též přímo a plně odpovědný, svou ctí a svým majetkem, jak bylo výslovně určeno. Jmenováním získal hodnost „velitel Svatoplukových gard“, která byla patřičně vyznačena na stejnokroji, který byl již výše popsán. Řadově se Svatoplukovy gardy dělily na roje, družstva, čtyry, roty, prapory, pluky, brigády a divise. Název pro celkové vedení byl HSSG-Hlavní stan Svatoplukových gard. Toto názvosloví bylo roku 1941, vzhledem k celkové reorganizaci ČNST-Vlajky zrušeno, právě tak jako rozčlenění a jednotlivé hodnosti. Rozkazem číslo 10 ze dne 13. března 1941 byla pak vyhlášena nová organizace a rozčlenění Svatoplukových gard. Nové názvy byly hluk, druž, rod, zdroj, houf, kmen a svor. Na místo bývalých náhradních čet byl určen název skupina SG, na místo dosavadního HSSG pak NSG-náčelnictvo Svatoplukových gard. K novým názvům se rozepisují níže. S těmito změnami proběhlo i přecíslení skupin Svatoplukových gard a jejich příslušnost k župám ČNST-Vlajky.

Jako vedoucím Svatoplukových gard nahradil Arnošta Pořízku Jaroslav Čermák, který byl dne 19. února 1941 vystřídán Aloisem Křížem, ale již v polovině března toho roku byl vystřídán Vojtěchem Musilem, za něhož byla vytvořena nová organizace Svatoplukových gard, nové názvosloví a hodnosti.⁶³ Poté co vstoupil do funkce vedoucího nechal provést „čistky“ a zrušil některé funkce. Za Musila byly zrušeny tyto funkce: hospodářského a finančního vedoucího Svatoplukových gard, evidenčního vedoucího Svatoplukových gard, tiskového vedoucího Svatoplukových gard. Dále zrušil tak zvané náčelnictvo Svatoplukových gard a označení hodností na uniformách. Musil ve své funkci nařídil členům Svatoplukových

⁶² PEJČOCH, I.: *Fašismus v českých zemích: fašistické a nacionálněsocialistické strany a hnutí v Čechách a na Moravě 1922-1945*. s. 153.

⁶³ ABS, sign. OB-227. strana 62.

gard placení „dobrovolného“ měsíčního příspěvku, u kterého byla výše neomezená, ale minimální příspěvek byl jedna koruna. Založil také speciální složku Svatoplukových gard, a to cyklistickou službu, která se dělila na spojovací službu, propagační službu a vyhledávací službu. Každá tato služba byla speciální, vznikala sama o sobě soustřeďovala se v mateřské, okrskové a hlavní službě cyklistické. Každá služba měla také svého vedoucího a svůj název. Spojovací služba se nazývala sjezdiště, propagační byla sjezdka a vyhledávací byla hledačka. Samozřejmě tyto služby přijímaly i příslušné přívlastky míst, obcí, okresu. Jako celek byla tato skupina nazvaná Cyklistický zdroj Svatoplukových gard. Jeho vedením byl pověřen vedoucí cyklistického zdroje Svatoplukových gard v Praze. Tato cyklistická služba byla celoprotektorátní. Spojovací služba cyklistická sloužila pro místní a oblastní potřebu rychlého dorozumění, vzkazů, doporučení a k podobným úkolům, které sledovaly rychlé, nepředvídané a taky neodkladné uskutečnění, nebo provedení. V organizačním předpisu této složky jest doslova uvedeno, že podmiňuje věci oddané, obětavé a ukázněné spolupracovníky neznající slovo nemožnost. Propagační služba sloužila celému ČNST-Vlajce pro místní a oblastní propagandu a fungovala na všech sjezdech. Vyhledávací služba sloužila k vyhledávání a zjišťování „nenapravitelných nepřátel nového světového řádu“ tj. nacionálního socialismu, o zjištěných podávala písemné hlášení a tvořila seznamy, vyhledávala a sjednávala styky s německými příslušníky.

Reorganizace Svatoplukových gard proběhla dne 13. března 1941. Při reorganizaci se měnily názvosloví i jednotlivé hodnosti. Nižší cvičitelé Svatoplukových gard se nyní nazývali vedoucí hluku (hlukvod), vedoucí družé – družvod, poddružvod, zástupce vedoucího rodu – podrodvod, vedoucí rodu – rodvod a nadrodvod. Vyšší cvičitelé pak byli: vedoucí zdroje – podzdroj – vod, vedoucí zdroje – zdrojvod, zástupce vedoucího houfu – podhoufvod, vedoucí houfu – houfvod, podkmenvod, vedoucí kmene – kmenvod, vedoucí svoru – svorvod, zástupce náčelníka Svatoplukových gard – místonáčelník Svatoplukových gard a později náčelník Svatoplukových gard.⁶⁴

Konec Svatoplukových gard započal dne 13. prosince 1941, kdy byl vydán rozkaz, kde bylo uvedeno, že vzhledem k novým úkolům hnutí je nutno provést úplnou reorganizaci a novou úpravu gard. Za tím účelem bylo nařízeno zastavení činnosti Svatoplukových gard ve všech stupních po dojití tohoto příkazu. Technické provedení zastavení činnosti bylo nařízeno tak, že byly vyzvány všechny složky a stupně Svatoplukových gard a nositelé všech gardových

⁶⁴ ABS, sign. OB-227. strana 65.

hodností, aby odevzdali do 21. prosince 1941 všechny členské seznamy, úplné vyúčtování s doklady o příjmech a výdajích, jakož i hotové peníze a všechny náležitosti proti potvrzení příjmu peněz a dokladů příslušnému vedoucímu župy kmenové organizace.⁶⁵ Vedoucí žup pak byli vyzváni, aby peníze zaslali neprodleně složenkou doklady doporučeně „Ústřednímu vedení ČNST-Vlajky, Praha II. Myslíkova ul. 15“ a spis měl být označen slovem „garda“. Současně měli veškeré předměty nebo součásti výstroje, pokud byli vlastnictvím gard, odevzdány vedoucím žup k uschování. Likvidací byl pověřen dr. Oldřich Ducháč.

Můžeme nazvat Svatoplukovy gardy výkvětem? Jsem přesvědčená, že takové označení by šlo použít ve spojení se Svatoplukovými gardami jen v případě, že bude myšleno ironicky. Jan Rys doufal, že svoje „české SS“ bude moci nabídnout do služeb říše a že s nimi převezme vládu v protektorátu. Svatoplukovy gardy zpočátku říši sloužily svým donašečstvím, což také Němci oceňovali a Svatoplukovy gardy byly označeny za „Německu přátelsky nakloněnou skupinu lidí“. I přestože jim bylo po roztržkách v ulicích zakázáno nosit uniformu, protože byla velmi podobná SS a nebylo těžké si ji splést. Jak jsme si mohli výše přečíst, tak členové Svatoplukových gard si jako jediné vzaly k srdci, že nezáleží na kvantitě, protože i když se nám nedochoval přesný počet členů, tak v Praze mohly mít něco okolo 400 mužů a sami jsme mohli vidět jejich „velkou“ účast. Kvalitě se musíme vyhnout obloukem stejně jako to udělaly Svatoplukovy gardy, protože jejich cvičení se rozhodně nedala označit slovem kvalitní, i přes to že při pozdravu měli ruce zdvižené ve výši pravého oka. Nanejvýš by se tímto slovem daly označit jejich donašečské aktivity. Zrno od plev rozhodně oddělil vedoucí Vojtěch Musil, který 28. března 1941 vydal rozkaz, aby gardisté prokázali árijský původ sedmi křestními listy svých předků. Funkcionáři museli svůj árijský původ doložit až do roku 1300. Svatoplukovy gardy neměli dlouhého trvání a podle mého názoru nesplňovali podmínky dané Janem Rysem. Což ale neznamená, že by s nimi nebyl Rys spokojen a jak můžeme ze zachovalého dopisu zjistit, byl s nimi nadmíru spokojen a pochvaloval si jejich činnosti. Toto zjištění je pro mě velice znepokojující a v hlavě mám otázku: „Proč se Jan Rys spokojil s touhle špatnou imitací SS?

⁶⁵ PEJČOCH, I.: *Fašismus v českých zemích: fašistické a nacionálněsocialistické strany a hnutí v Čechách a na Moravě 1922-1945*. s. 155.

Antisemita Jan Rys spisovatelem a novinářem

V židovské otázce zastával Jan Rys směr antisemitský, jak sám rád říkal ve smyslu obranném. Souhlasil s postupem německým, pokud byli židé zbavováni svého neuměřeného vlivu zejména v průmyslu, obchodě, bankovníctví atd.

V Rysově článku *Už toho máme dost* a v článcích z 19. října 1938 *My nejsme bezradní co vláda podnikne*, *Slovensku se dostalo konečně autonomie* a *Povinnost uchovat nový stát* Rys zřejmě propaguje fašismus a poukazuje na to, že republika se dostala do svízelné situace jen díky vlivu svých prezidentů a svého demokratického zřízení. Již dne 8. září 1938 vyšel Rysův článek *České vysílání z Vídně*, kde Rys píše toto: *“Není možno sdílet odpor čs. Levice českému vysílání z Vídně. Dosud rozhodně ne. Je pochopitelné, že marxistická a židozедnářská hesla a výplody německy ani česky z Vídně slyšet nebudeme. Neslyšeli jsme však také ton podobný různojazyčnému vysílání moskevskému. Nemůžeme ovšem očekávat nemožnosti a uvědomiti si, že německý režim nezná smlouvání. Potrvá-li ve vysílání dosavadní pohoda a není důvodu předem souditi nepříznivě, protože v zájmu samotné české menšiny, nebylo by zdrávo slyšeti slova zlo nemusí býti vídeňské vysílání špatným osvěžením v nudné jednotvárnosti demokraticko-humanitních frází a poučování.”*⁶⁶ Rys v tomto článku obhajuje vysílačku *Pravda vítězí*, která vysílala z Vídně a šlo o nacistickou propagandu mířenou na Československo. Ve vysílání převažuje patologická nenávisť vůči Židům, zednářům a Benešovi, což bylo Janu Rysovi velice blízké.

V ilegálním letáku *Kamarádi Vlajkaři* Rys psal následující: *„Tvríme, že dnešní vláda židozедnářských korupčníků a zkosnatělých liberálů není schopná provést opatření nutná k záchraně naší samostatnosti. Ona opět spoléhá na židozедnářskou demokracii a kapitál domácích i zahraničních židů, jejichž vděčnost si snaží zajistit pro případ vlastní nucené emigrace. Proto jim pomocí zahraničních půjček umožňuje vyvážeti náš národní majetek vydřený z mozolů a potu našeho lidu. Tak řeší židovskou otázku. Potrvá-li vláda židovského zaprodance Berana ještě dva měsíce, utrpí český národ takové hospodářské škody, že se z nich nevzpamatuje ani za tři generace, tomuto zničení českého národa zabrániti všemi prostředky je odhodláno hnutí mladých národovců Nové Československo-Vlajka. Jako jediné národovecké hnutí nezatižené hříchy posledních dvaceti let a nezatižené židovsko-masarykovským učením, proti kterému již deset let vede nerovný ale nekompromisní boj, má*

⁶⁶ ABS, sign. 2M-13-60-3 strana 190-199.

řadu posvátným nadšením prodchnutých kamarádů-bojovníků a čistý štít doma i za hranicemi. Vzдор perzekucím rostou denně řady aktivních členů, zejména na českém venkově a organizace jeho bojových jednotek Vlajka se jako hustá síť rozprostírá po všech krajích vlasti. Dnes, kdy náš svatý boj vstupuje do rozhodujícího stádia, voláme i Tebe do svých řad a do zápasu na záchranu bytí národa a samostatnosti státu a za lepší zítřek v národověckém sociálně spravedlivém novém Československu.“⁶⁷

Po mnichovské dohodě nenajdeme jediný článek Jana Ryse, který by nečpěl jeho nenávistí proti Židům, svobodným zednářům, bolševikům, a kde by nespojoval Židy se svobodnými zednáři i díky tomu skoro v každém jeho článku najdeme slovní spojení, jako židozednář či židozednářský. Rys ve svém článku z 10. října 1941 „*Nemáme na to předpis...*“⁶⁸, ve kterém se rozhořčuje nad byrokracií českých úřadů a pánů, píše o tom, jací jsou čeští úředníci a pánové židomilové a postrádají dostatek iniciativy. Vyčítá zde českým pánům a úředníkům jejich nečinnost během jara, léta roku 1939, kdy měli přesné plány k arizaci židovského majetku a podniků ve prospěch českého národa. Také jim vyčítá to, že muselo přijít nařízení až od říšského protektora a tím přešel židovský majetek do rukou německých.⁶⁹

Rysovy články jsou většinu času plné nenávisti vůči Židům, svobodným zednářům a bolševikům a postupem času se začínají plnit chválou nad nacistickým Německem i samotným Adolfem Hitlerem. V jednom ze svých článků se Rys vyjádřil k atentátu na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha tento článek nese název *Atentát spáchali „Čecho-Slováci.“*⁷⁰ V tomto článku se Rys rozepisuje o vytvoření nového člověka, respektive vytvoření nové národnosti československé, kterou vytvořili židovskozednářští spiklenci, které nazývá „kouzelníky“ a o kterých v článku píše následovně: „*kterým se na čas podařilo stvořit umělý státní útvar Československo se zřízením, samozřejmě, republikánsko-demokratickým a podbarvením marxisticko-socialistického, pokoušeli se vytvořit i nový umělý národ do nového umělého státního útvaru.*“⁷¹ A tím pádem jsou Čechoslováci podle Ryse umělý produkt židovskozednářské kouzelnické dílny. Také se tam rozepisuje o tom, že právě židům se tento nový národnostní typ hodil nejvíce, protože v něm mohli dobře skrýt jejich rasový charakter. Atentátníky Rys popisuje následovně: „*londýnští zrádci českého, ale i*

⁶⁷ ABS, sign. 2M-13-60-3 strana 200.

⁶⁸ RYS, J.: „*Nemáme na to předpis...*“. Vlajka, 10. 10. 1941. č. 32.

⁶⁹ RYS, J.: „*Nemáme na to předpis...*“. Vlajka, 10. 10. 1941. č. 32.

⁷⁰ RYS, J.: *Atentát spáchali „Čecho-Slováci“*. Vlajka, 24. 6. 1942, č. 50.

⁷¹ RYS, J.: *Atentát spáchali „Čecho-Slováci“*. Vlajka, 24. 6. 1942, č. 50.

slovenského národa, samozřejmě, že největší Čecho-Slováci, jak je známe jsou ve směs vycvičenci zednářských lóží – žáci židovských mudrců.“⁷²

V červnu 1938 vydal Rys svou knihu *Židozednářství metla světa*, kde se rozepisuje o tajných zednářských společenstvích, které jsou podle Ryse řízeny mezinárodním židovstvem, které usiluje o zničení árijské křesťanské civilizace a národů. Cílem zednářů je podle Ryse zničení všech náboženství, teda kromě judaismu, monarchií, odstranění soukromého majetku a rodových výsad. Také si Rys stál za tím, že židozednáři si skrytě dosazují své lidi do politiky a umění. V časopise Vlajka průběžně vycházely seznamy tajných zednářských lóží i s adresami jejich členů.⁷³

Svou druhou knihu *Hilsneriáda a TGM* vydal Rys roku 1939 a to ke čtyřiceti letům od vraždy Anežky Hružové a procesu, který se nazývá Hilsneriáda právě po Anežčinu údajném vrahovi Leopoldu Hilsnerovi. Knihu začíná Rys citátem z bible: *„Hadi, plemeno zmijí, jak uniknete pekelnému trestu? Hle, proto vám posílám proroky a učitele moudrosti i zákoníky; a vy je budete zabíjet a křižovat, budete je bičovat ve svých synagógách a pronásledovat z místa na místo, aby na vás padla všechna spravedlivá krev prolitá na zemi, od krve spravedlivého Ábela až po krev Zachariáše, syna Barachiášova, kterého jste zabili mezi chrámem a oltářem. Amen, pravím vám, to vše padne na toto pokolení.*“⁷⁴ Podle mě Rys šikovně vytrhl citát z kontextu a poukázal na to, jak podle něho již sám Ježíš zatratil židy, ale když si k tomu přidáme i začátek tohoto čtení, které vypadá následovně: *„Běda vám, zákoníci a farizeové, pokrytci! Stavíte náhrobky prorokům, zdobíte pomníky spravedlivých a říkáte: „Kdybychom my byli na místě svých otců, neměli bychom podíl na smrti proroků. Tak svědčíte sami proti sobě, že jste synové těch, kdo zabíjeli proroky. Dovězte tedy činy svých otců!*“⁷⁵, tak zde můžeme vidět, koho Ježíš přímo oslovuje a komu co vytýká, což z Rysova zkráceného citátu nebylo jednoznačné. Jak Rys popisuje židovské praktiky můžeme vidět následovně: *„Přicházivali Židé do našich vesnic otrhaní, špinaví, s rancem na zádech. Otevřeli si hospodu nebo kořalnu, půjčovali peníze na lichvářský úrok, opijeli náš venkov lihovinami a pak šly chalupy a pole na buben a za babku koupil je Žid, který nešťastníkům půjčoval na lichvářský úrok nebo jim naléval kořalku na dluh. A za pár roků ovládl Žid celou vesnici.*“⁷⁶ Přesně takhle si Rys představoval, jak Židé nabyli své

⁷² RYS, J.: *Atentát spáchali „Čecho-Slováci“*. Vlajka, 24. 6. 1942, č. 50.

⁷³ RATAJ, J.: *Proti systému! Český radikální konzervatismus, fašismus a nacionální socialismus 20. a 21. století*. s. 44-46.

⁷⁴ FLEK, A.: *Bible, Matouš 23:33-36*.

⁷⁵ FLEK, A.: *Bible, Matouš 23:29-32*.

⁷⁶ RYS, J.: *Hilsneriáda a TGM*. s. 9.

majetky. Ošidili chudáka poctivého sedláka a nechali si celý jeho majetek. Celá tahle kniha je, jak už název napovídá o Hilsneriádě, obhajobě polenských lékařů, kteří prováděli pitvu Anežčina těla a usoudili, že došlo k rituální vraždě. Také je zde T. G. Masaryk haněn za své brožury, ve kterých vyvrací, že by mohlo jít o rituální vraždu a Rys poukazuje na to, že doktoři z Polné na rozdíl od Masaryka byli na místě a Anežku Hružovou pitvali. Celá tahle Rysova kniha je plná různých přesvědčení, že rituální vražda není jen výmysl, ale že v minulosti, a i nyní jsou Židé schopni páchat tyhle zvěrstva.

Vzhledem k spříznění ideologií Rysova národoveckého hnutí, jež jmenovali českým národním socialismem, i k ideologií německého národního socialismu a italského fašismu, považoval Rys za samozřejmé, aby byl ve stálém styku s představiteli těchto hnutí v době okupace v Praze. Rys hledal u těchto lidí morální podporu a určitou ochranu pro hnutí Vlajka. Proto byl Rys ve styku minimálně ve styku písemném s K. H. Frankem dále s vedoucím S. D. Horstem Böhmem, také s vedoucím kulturně politického oddělení u říšského protektora ministerským radou Dr. Von Gregorim, s vedoucím skupiny tisk v oddělení kulturní politiky u říšského protektora vládním radou Wolframem von Wolmar. Mezi Rysovi kontakty patřil také s tajemníkem K. H. Franka, kterým byl vrchní vládní rada Dr. Giese dále to byl šéf pražského gestapa Dr. Geschke a Kreisleitry NSDAP v Praze Ing. Konstantinem Hössem a jeho nástupcem Adamem. Jednalo se o spolupráci Vlajky v jejímž čele byl Jan Rys s těmito německými činiteli, za účelem získání důvěry a aby byla činnost Vlajky opět legalizovaná a jako jediná národovecká složka, aby získali řízení českých veřejných záležitostí k prospěchu národního celku. Toto stanovisko si Rys hájil z důvodu, že v případě německého vítězství zde musela existovat politická složka, která by mohla převzít řízení českých zemí. Vlajkařská a Rysova propaganda směřovala pro přesvědčení, že věříme ve vítězství Říše. Za veškerým osobním či písemným stykem z uvedenými německými činiteli, byl stále stejný požadavek, a to legalizace politického hnutí Vlajka. Dopisy, které Rys těmto německým činitelům zasílal překládala do němčiny Hana Zevlová, která byla zaměstnankyní Vlajky.

Jako šéfredaktor Vlajky Rys od června 1939 asi po dobu deseti měsíců pobíral měsíční plat 5000 korun. Později pobíral tento plat s případným měsíčním zvýšením až o 2000 korun měsíčně z čeho si hradil veškeré své výdaje jako udržování auta, cestovné a další. Jiné příjmy nepobíral.⁷⁷

⁷⁷ ABS, sign. 300-35-2, strana 5.

Konflikty s Protektorátní vládou

Ještě, než došlo k nacistické okupaci Čech a Moravy (15. 3. 1939) vydala Vlajka ilegální letáky proti Beranově vládě, přičemž většina činovníků Vlajky, mezi kterými byl i Jan Rys, byla vzata do vyšetřovací vazby.⁷⁸ Rys byl ve vyšetřovací vazbě navštíven doktorem Pecháčkem 11. března 1939, a bylo mu oznámeno že všechno se bourá a Slovensko se odtrhává od Čech a nikdo neví co bude, a že vlajkaři budou brzo propuštěni. Skutečně byli 14. března 1939 v 8 hodin večer propuštěni. Po propuštění se většina vlajkařů sešla v kavárně Technika a debatovali o právě proběhlých událostech a o tom co je teprve čeká. Na druhý den ráno se Rys dozvěděl o tom, že Němci překračují české hranice a vydal se do kavárny Technika, odkud byl odvolán do parlamentu společně s Polívkou, kde se ustanovoval „Český národní výbor“. Když Rys dorazil do parlamentu i s Polívkou již se tam nacházeli advokáti Dr. Paser a Dr. Pecháček. Dr. Paser měl tu čest představit, jak Rysovi, tak i Polívkovi Němce Uberlackra, který představoval zmocněnce a důvěrníka německé okupační moci.⁷⁹

Do Českého národního výboru byl zvolen jako předseda Rudolf Gajda a jako místopředseda Stanislav Sousedík za Vlajku. V Českém národním výboru se nacházelo 6 členů z Národní obce fašistické a 6 členů z Vlajky. Byly to vesměs členové Ústředního vedení: Streibl, Pecháček, Sousedík, Thun-Hohenstein, Polívka, Melena a Jan Rys. Z fašistů to byl: Gajda, Ivan Zajbor, Alois Šlechta a jiní. Další členové byli z akce Národní obrody, jako dr. Nimra a Ing. Sekera. Volnými členy byli dr. Paser a dr. Došek z ředitelství pražských veletrhů. V pozadí celé akce stál Uberlacker a jeho tlumočnickem byl Dr. Paser.⁸⁰ Tento výbor koncipoval svolání k českému národu, které bylo 15. března 1939 vyhlášeno rozhlasem. Z ministerstva národní obrany byl vyslán jako pozorovatel plukovník Vítěz, pozdější generál vládního vojska. Tento národní výbor byl souborem pravicových složek a měl v případě potřeby převzít řízení veřejných záležitostí. Poté co se Hácha vrátil z Berlína a ujal se svého úřadu, pověřil dosavadní vládu a dle Rysových slov dal Hácha na jeho radu a 17. března 1939 likvidoval Český národní výbor.⁸¹ Českému národnímu výboru za krátkou dobu jeho trvání se dalo k dispozici na tři a půl milionu organizovaných členů českého národa. Za Sokol Dr. Bukovský, za stranu Práce Ing. Nečas, zástupce hasičstva. Když se tento Český národní výbor

⁷⁸ PASÁK, T.: *Český fašismus 1922-1945 a kolaborace 1939-1945*. s. 230.

⁷⁹ ABS, sign. 300-35-2, strana 3.

⁸⁰ ABS, sign. 300-35-2, strana 3-4.

⁸¹ Tamtéž.

rozešel, přicházeli zprávy o vzniku Národního souručenství. Národní strana práce a Strana národní jednoty byly zrušeny a namísto nich bylo vytvořeno Národní souručenství, kde měly být zastoupeny všechny vrstvy českého národa, tedy kromě vedoucích politiků první a druhé republiky.⁸² Vedoucí národního souručenství byl Adolf Hrubý, kterého v polovině července 1939 vystřídal Josef Nebeský.⁸³ Na doporučení generála Eliáše se stal tajemníkem Národního souručenství plk. Šimon Drgáč, který byl zatčen 1. září 1939 jelikož spolupracoval s vojenskou organizací Obrana národa.⁸⁴ Vlajka konala svoje porady v kavárně SIA a zaujala původně stanovisko vyčkávací a postupem času záporné a již 31. srpna 1939 ohlásili Vlajkaři své vystoupení z Národního souručenství. Sousedík a Vrzalík hájili stanovisko opačné a stali se členy Národního souručenství. V důsledku toho je oba Rys vyloučil z Vlajky, aby nemohli být bráni jako zástupci Vlajky.⁸⁵ Vlajkaři nebyli jediní, kteří byli proti Národnímu souručenství stejně jako oni je ignorovali i nacisté a samotný Emanuel Moravec, což byla asi jediná shoda mezi ním a Rysem.⁸⁶

Hned v prvních chvílích protektorátu Vlajka, respektive Rys žádá na Dr. Háchovi, aby byl vydán na soud prezident Dr. Beneš a tento požadavek byl Rysem ještě několikrát zopakován. Také vybízel Dr. Háchu, aby nabídl české vojáky k frontovému boji, domáhal se u něho celostátní organizace převýchovy české mládeže v duchu nacistickém k čemuž nabídl své vlastní služby, a také kladl požadavek na zřízení stavovského státu. Poté co se Vlajka i přes všechno svoje úsilí nedostává do českých vládnoucích kruhů v protektorátě, tak na rozkaz ústředí Vlajky dne 8. srpna 1940 v Praze dochází k přepadení sekretariátu Národního souručenství za účelem vyřazení tohoto politického útvaru, o něž se opíral Dr. Hácha a nastolit vládu Vlajky. Tento pokus o násilný politický převrat uskutečnila Vlajka pomocí Svatoplukových gard.⁸⁷

Koncem dubna roku 1939 převzal Jan Rys vedení Vlajky na přání a z rozhodnutí některých vedoucích funkcionářů Vlajky, kteří se tehdy scházeli v místnostech doktora Pecháčka, protože Vlajka vlastní místnosti neměla. Rys rozhodoval v závažných věcech v souladu s ústředním vedením a Hlavním vedením. Hlavní vedení Rys ustanovil, když zjistil, že Ústřední vedení je těleso příliš široké, jemuž má být ponechána činnost výkonná a kde také

⁸² FEIERABEND, L. K.: *Ve vládě Protektorátu*. s. 26-33.

⁸³ BRANDES, D.: *Češi pod německým protektorátem: okupační politika, kolaborace a odboj 1939-1945*. s. 76.

⁸⁴ PASÁK, T.: *Český fašismus 1922-1945 a kolaborace 1939-1945*. s. 263-264.

⁸⁵ BRANDES, D.: *Češi pod německým protektorátem: okupační politika, kolaborace a odboj 1939-1945*. s. 82-81.

⁸⁶ SEDLÁČEK, J.: *Prvý odboj v kraji olomouckém*. s. 15-16.

⁸⁷ ABS, sign. 301-60-3 strana 49.

pro početnost nemohla být naprostá důvěra, pro některá závažná jednání a rozhodnutí. Hlavní vedení bylo ustanoveno v roce 1940 a skládalo se ze šesti členů. Do Hlavního vedení patřil Josef Burda, který byl Rysův zástupce a hospodářský vedoucí hnutí. Další byl Jindřich Thun-Hohenstein, Otakar Polívka, Ing. Jindřich Streibl, JUDr. Václav Cyphelly a Jan Rys jako hlavní vedoucí. Poté co v letech 1941 a 1942 začali vznikat finanční potíže a začínalo přibývat finančních závazků, vystoupili z Hlavního vedení Ing. Streibl a Dr. Cyphelly po písemném prohlášení, že nemohou nést následky plynoucí z finančních závazků. I nadále se Streibl i Cyphelly občas účastnili schůzek Hlavního vedení, a když chyběli, tak byli o průběhu schůzky informováni.

Ústřední vedení mělo nestálý počet členů a deset až dvanáct pracovních odborů. Od roku 1939 v něm byli členové Hlavního vedení automaticky a vedoucí všech pěti žup jako hosté. Župy byly v Praze, Plzni, Kolíně, Brně, Olomouci a Kladno bylo pouze dočasně. V Praze byl župní vedoucí Oldřich Novotný, v Plzni Zdenko Chadt, ředitel panství ze Zichovic. V Kladně Mario Mareš a v Kolíně Antonín Sládek, ředitel obchodní společnosti. Velkoobchodník s textiliemi Libor Moravec v Brně, v Olomouci Čestmír Vetchý a později Jan Denemark úředník hospodářské kontroly ve Zlíně. Dalšími členy Úředního vedení Vlajky byli vedoucí jednotlivých složek hnutí, jako Vedoucí české pracovní fronty Dr. Jan Jílek, kterého později nahradil Alois Svoboda. Vedoucí mládeže Dr. František Teuner, který byl později zastoupen Jiří Novotný. Náčelník Gard Vlajky Arnošt Pořízka z Moravské Ostravy a asi měsíc potom Jaroslav Čermák, kterého ke konci nahradil Vojtěch Musil, který žil z příspěvků, které vybíral pro Gardu. Vedoucí svazu žen byla Marie Pechová. Organizační vedoucí Josef Sokol. Kulturním vedoucím byl Karel Loula z Prahy. Hlavním pokladníkem byl zubní technik Karel Houdek. JUDr. Oldřich Rucháč byl právním zástupcem hnutí. Šéfredaktorem byl Emil Šourek a to od 27. října 1939. Šourek se snažil dát redakci časopisu Vlajka do pořádku, a tak začal navštěvovat tiskové konference, které byli pořádány Gruppe Presse, což byl tiskový odbor, který spadal pod kulturně-politické oddělení.⁸⁸ Šourek i Rys měli v určitých věcech stejný názor, jako třeba stejný pohled na prezidenta Beneše či nacistickou ideologii a stejně jako Rys vyjadřoval obdiv vůči Říši.

Jan Rys převzal vedení Vlajky koncem dubna 1939 a toho roku v srpnu odvolal zástupce Vlajky z Národního souručenství. Stalo se tak z důvodů, že Národní souručenství nepodporovalo zájmy Vlajky, že nedostali početnější zastoupení. Postup Národního

⁸⁸ VEČEŘA, P.: *Zmarněný život Emila Šourka. Osudy důstojníka monarchie a republiky, předáka Vlajky a žurnalisty v protektorátu*. IN: *Historie a vojenství*, 2021, č. 1, s. 91-92.

soulučenství byl pro Vlajku málo radikální, protože podle Ryse a dalších vlajkařů Národní soulučenství nedělalo nic, nebylo pro ani proti. Nedostatečnou vládní činnost chtěli vlajkaři nahradit získáním důvěry Němců a spoluprací s nimi. Jan Rys měl obavy, že v případě zrušení Národního soulučenství nebude v protektorátu žádná politická organizace, které by mohlo být svěřeno řízení českých veřejných záležitostí. Rys chtěl získat důvěru Němců za každou cenu a s domluvou s ostatními členy Vlajky. Také Rys doufal, že nabytou důvěru Němců by využil ve prospěch českého národa. Vlajka nabídla na veřejných projevech i u samotného Háchy zřízení dobrovolnických sborů Vlajky, které by po náležitém výcviku mohli být nasazeny do boje. Rys věřil, že mezi programem politického hnutí Vlajka a programem německého národního socialismu byla určitá ideologická spřízněnost, a také věřil, že důvěru Němců získá spíše než kdo jiný a ujme-li se Vlajka vlády, respektive řízení českých veřejných záležitostí nastane určité uvolnění v životě českého národa, který následkem nečinnosti Národního soulučenství byl ze strany německé stále více přitahován.

Jelikož válečná situace v letech 1939 a 1940 byla pro Německo velmi příznivá a nebylo naděje, že by se situace v dohledné době měla změnit. Rys uvažoval následovně: *„Z toho důvodu měl jsem jedinou možnost záchrany českého národa jako celku v těsném přimknutí se k německé říši s podrobením se dějinné nutnosti. Očekával jsem, jestliže se pokus Vlajky zdaří, že bude následovati uvolnění českého veřejného života. Byl jsem v prvních letech přesvědčen o tom, že němci s námi myslí dobře, tak jak to hlásili. Proto jsem také s obavami sledoval každý počín, který měl vzápětí nový protičeský zákrok. Nemohl jsem vidět v podkopné práci vůči říši přátelský čin vůči českému národu. Věřil jsem pevně, že Hitler náš národ nezničí, a proto jsem ve svých veřejných projevech důsledně hájil linii spolupráci s němci, kterou jsem pokládal za jediné správnou. Byl jsem proto pro neúprosný boj proti nebezpečné zahraniční propagandě a takové jasné prohlášení jsem rovněž žádal od představitelů Národního soulučenství. Přiznávám se, ke svým vývodům, které jsem projevil – např. na informativním a pracovním sjezdu župních velitelů Vlajek v Praze, který se konal v sobotu 9. září 1939. a na dalších veřejných projevech 1940-1941. Vedoucím motivem při všem bylo získání co největší důvěry u němců, aby se českému národu dařilo lépe. A proto jsem byl také pro aktivní účast českých národovců po boku nacionálně-socialistické armády německé na společném boji proti mezinárodní židovské plutokracii jejímž státním reprezentantem byla Anglie. Podotýkám však k tomu, že mi bylo jasné, že to nikdy nebude povoleno. Jestliže by se však němci přesto na to chytily, věděl jsem, že tuto obět by byli přinesli dobrovolníci*

z *Vlajky*.⁸⁹ Takto bránil Rys své rozhodnutí nabídnout vlajkaře Třetí říši, jako dobrovolníky, ale Němcům se tento Rysův nápad vůbec nepozdával, a tak k jeho uskutečnění nikdy nedošlo.

18. března byl Adolfem Hitlerem jmenován von Neurath jako říšský protektor a jeho státním tajemníkem jmenoval Karla Hermanna Franka, nejvyšším výkonným úředníkem zase jmenoval Kurta von Burgsdorffa.⁹⁰ 15. listopadu 1939 byli hlavní představitelé *Vlajky* pozváni na audienci ke Karlu Hermanu Frankovi. Na vyřízení žádosti o povolení audience Rys čekal šest týdnů.⁹¹ Předmětem audience bylo přednesení bodů sestaveného materiálu, ve kterém bylo poukazováno na nevhodné zákroky ze strany německých úřadů, jež vyvolali nepříznivou reakci mezi českým obyvatelstvem. Tyto stížnosti byli již shrnuty v memorandu, které bylo zasláno Hitlerovi a jedno bylo předáno i Frankovi. Audience u Franka trvala přibližně 35 minut. Mluvčím byl Thun-Hohenstein a Burda.⁹² Rys, který ovládal němčinu jen okrajově se do rozhovoru zapojoval velice zřídka, ale hned při příchodu Rys prohlásil toto: „*Nepřicházíme proto, že bychom o něco prosili, nebo se báli, neboť je nám jasno, že buďto půjde říše cestou národního socialismu a pak se nemá český národ čeho bát, nebo půjde cestou germánského imperialismu, pak je to otázka času.*“⁹³ Na to mu Frank nijak neodpověděl. Vlajkaři také žádali o propuštění jejich uvězněných členů, a to o propuštění Jana Konráda z Plzně a Dr. Pecháčka z Prahy, což si Frank zaznamenal do zápisníku, ale k propuštění nedošlo. Jejich poslední žádost byla, aby Němci morálně podpořili hnutí *Vlajka*. Jejich jednání byl přítomen Burgsdorf a Völkers, který byl později odvolán.⁹⁴

Dr. Teuner Rysa seznámil s Ing. Antonínem Zanklem, což byl Obberegerugsrathem v Černínském paláci, který byl zástupcem šéfa kulturně-politického oddělení a vedoucí filmové sekce. Zankl ovládal dobře češtinu a velice se zajímal o časopis *Vlajka*, a tak se s Rysem občas stýkali. Když přestal vycházet časopis *Vlajka*, tak si Zankl nechal zavolat Ryse a podle Rysových slov mu nabízel, že mu bude každý měsíc přispívat 2 500 říšských marek, což Rys odmítl a tím jejich vztahy ochladly.⁹⁵ Rys si několikrát Zanklovi stěžoval na cenzurní zákroky ze strany Wolfganga Wolframa von Wolmara, který mu pokaždé vynadal.⁹⁶

⁸⁹ ABS, sign. 301-60-3 strana 60-63.

⁹⁰ BRANDES, D.: *Češi pod německým protektorátem: okupační politika, kolaborace a odboj 1939-1945*. s. 50-51.

⁹¹ ABS, sign. 300-35-2, strana 7.

⁹² Tamtéž.

⁹³ Tamtéž.

⁹⁴ ABS, sign. 300-35-2, strana 7.

⁹⁵ Tamtéž.

⁹⁶ ABS, sign. 300-35-2, strana 7-8.

U Háchy byl Rys taky několikrát. Poprvé to bylo roku 1939 s Ing. Streiblem žádat o uznání Vlajky, přičemž mu přednesli jejich všeobecné programové stanovisko. Návštěva u Háchy neměla pro Vlajku kladný výsledek.⁹⁷ To i díky Aloisi Eliášovi, který se snažil za každou cenu překazit úsilí Vlajkařů o povolení činnosti. Protektorátní vláda byla ve velice těžké pozici, protože se Vlajkaři snažili o to, aby se v protektorátě co nejdříve zavedli protizidovská opatření podle norimberského vzoru a protektorátní vláda se snažila tato opatření zmírnit. Alois Eliáš se obával, že v případě, kdyby se vlajkaři dostali k moci, by mohl být český národ zatažen do německých vojenských organizací.⁹⁸ Hácha bral Ryse, Thun-Hohensteina a Pecháčka, jako neuznané kluky, se kterými musel počítat, takže je trpěl, ale nedovolil Neurathovi, aby měla Vlajka větší pravomoce v Národním souručenství a ani to, aby byla Vlajka legalizovaná.⁹⁹ Vlajka a Jan Rys byli Háchou a celou protektorátní vládou jen trpěni a to z toho důvodu, že se těšili ze začátku podpoře Němců, kteří Vlajkou mohli strašit protektorátní vládu, a to tím, že pokud jim nepůjdou na ruku, tak je okamžitě můžou vyměnit právě za vedoucí Vlajky. Třetí audience u Háchy se konala dne 11. listopadu 1941, které se ze stran Vlajkařů účastnil Dr. Czyphelly, Alois Kříž a sám Jan Rys. Další zúčastnění byli předseda Dr. Krejčí, Dr. Popelka a Dr. Kliment. Vlajkaři žádali amnestii pro politické delikty svých členů a dále o povolení dobrovolnických sborů z členů Vlajky pro aktivní účast v boji proti bolševismu.¹⁰⁰ Poté co z rozhovoru vyplynulo, že jde o účast Vlajkařů ve vládě řekl Rys Háchovi: „*Vlajka si nečiní nároky na účast ve vládě, dokud nemá vybudovanou dostatečně širokou organizační základnu, leda by byly splněny tyto podmínky a to za 1. úplná autonomie protektorátu, 2. propuštění českých politických vězňů a internovaných, 3. otevření českých vysokých škol.*“ Audience u Háchy trvala něco málo přes hodinu. Jednání o amnestii Vlajkařů vedl Dr. Czyphelly, které jako jediné vypadalo, že přinese požadovaný pozitivní výsledek. Po této audienci si Hácha přál, aby se vylepšily vztahy mezi Národním souručenstvím a Vlajkaři a za tímto účelem se sešli vedoucí Národního souručenství vedoucí Rousek, docent Krejčí a Emanuel Moravec, za Vlajku to byl Czyphelly a Rys. Schůzka probíhala na Hradě v pracovně Dr. Klimenta. Na schůzi se diskutovalo o různých tehdejších událostech a Moravec položil otázku: „*Co je to vlastně česká politika, můžeme dnes vůbec mluvit o české politice?*“¹⁰¹ Rys mu na to odpověděl následovně: „*Politika je pojem pružný, který se musí přizpůsobit okolnostem a cíl české politiky vidím v získání důvěry u Němců a vytěžit tak pro český národ*

⁹⁷ Tamtéž.

⁹⁸ NA, f. Národní soud, TNS 7/46. s. 533.

⁹⁹ HAVELKA, J.: Dvojitý život: vzpomínky protektorátního ministra. s. 50-53.(Praha 2015)

¹⁰⁰ Tamtéž.

¹⁰¹ ABS, sign. 300-35-2, strana 9.

co nejvíce. ¹⁰² Všichni zúčastnění se dohodli na další schůzce, na kterou Moravec přivedl nepozvaného Dr. Teunera, který byl již půl roku vyloučen z Vlajky. Jelikož Rys odmítl účast Dr. Teunera na konané schůzi, odešel i Moravec. Schůzka se konala u Dr. Czyphellyho za účasti ostatních z předešlé schůze. Po krátké schůzi v důsledku Moravcova chování z další schůzky sešlo. Na těchto schůzkách se už přímo nejednalo o účasti ve vládě. Co se týkalo věci účasti Vlajkařů ve vládě zmínil se Böhms, velitel S.D. a zástupce K. H. Franka, který si dal Ryse předvolat v lednu 1942., že se jednalo u Háchy o účasti Vlajkařů ve Vládě, ale nakonec byla tato myšlenka zavrhnuta, kvůli Rysovým požadavkům, které nemohly být splněny. ¹⁰³

Vlajka začala vystupovat proti Emanuelu Moravcovi ve svém deníku již roku 1940. ¹⁰⁴ Poté, co se stal ministrem školství a lidové osvěty tedy od 19. ledna 1942, se tyto písemné útoky na jeho osobu začaly stupňovat. Moravec na Rysovy útoky reagoval, tak že 30. března 1942 podal u státního tajemníka Karla Hermanna Franka stížnost na chování Vlajky a zejména na Jana Ryse a Josefa Burdu. ¹⁰⁵ Jelikož byl pro Němce důležitější Moravec, než Rys dal si K.H. Frank na základě těchto stížností pozvat Jana Ryse 18. dubna 1942, kde mu ve své pracovně oznámil toto: *„Zastavuji Vám veškerou organizační a veřejnou činnost na dobu čtvrt roku. Nebudu trpět žádnou opozicí proti stávajícímu režimu. Nebudu trpět kritiku české protektorátní vlády a zejména ne činnosti Moravcovi. Budeteli v tom pokračovat nechám Vás zavřít do koncentračního tábora. Vy jste se svým českým šovinismem zůstal daleko zpátky za lidmi, s kterými mi dnes pracujeme.“* ¹⁰⁶ I tímto výrokem zajisté Frank narážel na Moravce, který neměl nejmenší problém vzdát se Češství. Vlajka i nadále provozovala novinářskou činnost, protože jim to nebylo doslova zakázáno. Moravec připravoval organizaci mládeže s povinným členstvím, tzv. Kuratorium pro výchovu mládeže, jehož snahou bylo převychovat českou mládež v říšském duchu, kde chtěl zapojit většinu Mládeže Vlajky. ¹⁰⁷ I tímto gestem chtěl Moravec nabídnout mír Rysovi, ale ten ho razantně odmítl. Kuratorium posměšně nazýval Rys krematoriem a byl zastáncem toho, že česká mládež nepotřebuje ničí kuratelu. ¹⁰⁸ Jelikož Jan Rys nedbal na varování K. H. Franka a v útocích na Moravce pokračoval a odmítal s ním spolupracovat tak 19. září 1942 bylo zakázáno vydávání Hlavní korespondence ČNST – Vlajky. Brzy poté byli první funkcionáři Vlajky zatýkáni a někteří internováni do

¹⁰² ABS, sign. 300-35-2, strana 9.

¹⁰³ ABS, sign. 300-35-2, strana 14.

¹⁰⁴ NAKONEČNÝ, M.: *Vlajka: k historii a ideologii českého nacionalismu.* s. 204.

¹⁰⁵ Tamtéž s. 204-205.

¹⁰⁶ Tamtéž.

¹⁰⁷ PEJČOCH, I.: *Fašismus v českých zemích: fašistické a nacionálněsocialistické strany a hnutí v Čechách a na Moravě 1922-1945.* s. 179.

¹⁰⁸ RATAJ, J.: *Vůdce plný omylů: český nacista Jan Rys-Rozsévač.* IN: *Přísně tajné*, č.4, s. 108.

Německa. V prosinci roku 1942 byl zatčen Jan Rys, Josef Burda a byli internováni do koncentračního tábora Dachau.¹⁰⁹ Ota Štancl popsal jejich pobyt v Dachau následovně: „*Oba vedoucí-Rys i Burda-učinili pouze z nouze ctnost, nebyli obyčejnými čísly v konc. táboře Dachau nýbrž tzv. Sonderhäftlingy se zvláštními výhodami.*“¹¹⁰ Zbylí stoupeni byli zapojeni do práce nacistických a protektorátních institucí.¹¹¹ Někteří přešli k ministru školství a lidové osvěty Emanuelu Moravcovi do Veřejné osvětové služby, která sloužil ke kulturně politické výchově českého národa a někteří vstoupili do Technické záchranné služby.¹¹² K.H. Frank nařídil, aby byla zastavena jakákoliv politická agenda hnutí.¹¹³ Tímto definitivně skončila činnost hnutí Vlajka, které bylo v té době považováno za jedno z největších fašistických hnutí v Protektorátu Čechy a Morava. Po zatčení Josefa Burdy a Jana Ryse provedl Antonín Frajt likvidaci Vlajky, tak že předal německému Červenému kříži zbylý majetek Vlajky. Vlajka tak v únoru roku 1943 definitivně zanikla.¹¹⁴

Pro styk s německými úřady byl pověřen Josef Burda a Thun-Hohenstein. Oba byli roku 1941 prohlášeni za osoby nevhodné, proto byli nahrazeni Emilem Šourkem, ke kterému Rys neměl dostatečnou důvěru, a tak ho nahradil roku 1942 Aloisem Křížem.¹¹⁵ Vlajkaři byli občas voláni na gestapo z různých účelů, jako třeba Burda, který byl na gestapo volán převážně kvůli zpravodajské kartotéce. Sám Rys byl několikrát předvolán gestapem, jako svědek rozličných událostí a naposledy byl předvolán, když se měl dostavit k Frankovi roku 1942. Několikrát byl Rys předvolán i k Böhmemu, který byl SS-Standarten führera. Na jejich prvním setkání oznámil Böhme Rysovi, že Burda ani Thun-Hohenstein nejsou vhodnými zástupci Vlajky u německých úřadů.¹¹⁶ U Burdy to bylo nejspíše i proto že byl dvakrát odsouzen pro podvod.¹¹⁷ Poté co Rys odvolal Šourka, který si podle Ryse vyřizoval vlastní záležitosti místo toho, aby se věnoval záležitostem Vlajky, byl Böhme velice rozhořčen, že tak Rys učinil bez jeho vědomí. Naposledy kdy se viděli v červenci 1942 sdělil Böhme Rysovi toto: „*Z rozkazu státního tajemníka K. H. Franka zastavená Vám organizační a veřejná činnost se Vám nejen neobnovuje, nýbrž se Vám zastavuje všecken tisk. To se vztahuje i na veškerou korespondenci hnutí.*“¹¹⁸ Jako důvod uvedl Böhme nedostatečné komentování

¹⁰⁹ Tamtéž s. 180.

¹¹⁰ ABS, sign. 2M 11-12-7 strana 9.

¹¹¹ GREGOROVÍČ, M.: *Kapitoly o českém fašismu: fašismus jako měřítko politické dezorientace.* s. 124.

¹¹² PASÁK, T.: *Český fašismus 1922-1945 a kolaborace 1939-1945.* s. 348.

¹¹³ Tamtéž

¹¹⁴ PASÁK, T.: *Český fašismus 1922-1945 a kolaborace 1939-1945.* s. 181.

¹¹⁵ ABS, sign. 300-35-2, strana 8.

¹¹⁶ Tamtéž.

¹¹⁷ VÚA-VHA. *Seznam jmen Vlajkařů.* fond 20-29-30. s. 15.

¹¹⁸ ABS, sign. 300-35-2, strana 8.

válečných úspěchů říše a narozenin státního prezidenta. Böhme doporučil Rysovi, aby vycestoval do Německa, studovat národně socialistické podniky.

Poté co Emanuel Moravec vstoupil do vlády stala se Vlajka a její členové pro německou říši nepotřebnou a s jejich požadavky přímo nepohodlnou. Podle Rysova názoru je Němci pouze zneužívali, tím, že trpěli jejich činností a že by je akceptovali i nadále, kdyby chtěli Vlajkaři slepě sloužit bez požadavků. Emanuel Moravec měl schůzku s Dr. Cyphellym, kde Moravec nabídl Cyphellymu, že zaplatí Vlajce její dluhy, ale za to žádal po Vlajce, aby spolupracovala s veřejnou osvětovou službou a Vlajkařská mládež, aby vstoupila do Kuratoria. Po poradě, na které byl Rys, Burda, Cyphelly a Streibl, bylo rozhodnuto že se Vlajka s Moravcem nespojí.¹¹⁹

Jan Rys byl přesvědčený, že musí být připravený na každou situaci, a tak měl sestavený seznam osob, kteří by přišli v úvahu do vlády, kdyby shodou okolností došlo k pověření sestavit vládu. Rys si stál za tím, že musí být připraveni, kdyby došlo k větším změnám, respektive k převratu. Připravoval se na větší změny, co se týče vedení policie, rozhlasu, telegrafu, pošt a veřejné dopravy. Také vybral pro jednotlivá ministerstva určité osoby. Pro osvětu a školství vybral Rys Vrzalíka, pro pošty a telegrafy Stulíka, pro železnice Melenu, dále vybral sám sebe pro propagandu a jako předsedu vlády by dříve vybral Streibla, ale postupem času ho nahradil sám sebou, jakožto vedoucí hnutí.¹²⁰

¹¹⁹ ABS, sign. 301-60-3, strana 55.

¹²⁰ ABS, sign. 300-35-2, strana 16.

Prominentním vězněm v koncentračním táboře

Několik vedoucích činníků ČNST Vlajky bylo zatčeno a internováno v koncentračních táborech. Z hlavního vedení byl zatčen Jan Rys a Josef Burda dne 20. ledna 1943. Z ústředního vedení byl zatčen již 20. července 1942 vedoucí mládeže Jiří Novotný, který zemřel v lednu 1943 v Terezíně. Pokladník Karel Houdek s právním zástupcem Judr. Oldřichem Ducháčkem byli zatčeni 2. října 1942. Oba byli až do konce války v koncentračním táboře Dachau. Dne 16. září 1942 byl zatčen vedoucí pražské župy Oldřich Novotný současně s vedoucím Vlajky Žižkov Bernardem. Tito dva si prošli koncentračním táboře v Terezíně, Osvětimi a Buchenwaldu, kde byli až do konce války. Od října 1942 až do Rysova zatčení bylo systematicky odesláno na 350 Vlajkařů na příkázanou práci do říše. Z ústředního vedení to byl například Otakar Polívka.¹²¹

Emanuel Moravec ještě před tím, než začalo zatýkání Vlajkařů se snažil získat většinu na svou stranu pro své organizace. Prakticky je chtěl jako celek rozložit a jednotlivě využít. Samotnému Janu Rysovi nabídl místo generálního inspektora generálních sborů, ale Rys Moravcovu nabídku nepřijal, a tak si sám podepsal rozsudek nad svým osudem.¹²² Brzy poté skončil Rys i s Burdou ve vazbě v Praze poté byli na otočku v Terezíně a vrátili se zpátky do Prahy, načež byli 26. května 1943 transportováni do Dachau, což byl první nacistický koncentrační tábor a byl určený pro politické vězně, kde byli zapsáni 28. května 1943 a bylo s nimi zacházeno jako se „Sonderhäftlingy“ v samostatném oddělení, kde s nimi podle Rysových a Burdových slov bylo zacházeno velice slušně a byli zde vězněni v samovazbě.¹²³ Někteří lidé co prošli více tábory se o Dachau, vyjadřovali následovně: *„To není tábor, to je sanatorium“*.¹²⁴ Jiří Beneš, který prošel několika tábory píše: *“Každý tábor měl své éry hrůzy a klidu. Byly doby, kdy v Buchenwaldu i v Dachau řádily sadismus, vraždy a trýznění, bylo několik měsíců v Nordhausenu, kdy se tam dalo skutečně žít, kdy bylo dost jídla a kdy ten, kdo se nepletl esesmanům zbytečně pod ruku, mohl být týdny i měsíce bez pohlavků“*.¹²⁵ Nedokážeme si představit co pro ty lidi znamenalo *skutečně žít* a jak jejich *„bylo dost jídla“* doopravdy vypadalo. V Dachau zůstali do 24. 4. 1945. Z Dachau je odvezli auty do Innsbrucku, kde je soustředili ve výchovném pracovním táboře. První zmínka o Innsbrucku

¹²¹ ABS, sign. 300-35-2, strana 12.

¹²² Tamtéž.

¹²³ KZ Gedenkstätte Dachau. M5-1088.

¹²⁴ BENEŠ, J.: *V německém zajetí*. s. 91.

¹²⁵ Tamtéž.

byla nalezena 24. dubna 1945, kdy tam byli na pouhé dva dny zadržováni významní vězni z Dachau, a i jiných německých koncentračních táborů, které byly evakuovány. Skupinu, kterou takto evakuovali tvořilo 137 vězňů tyto osoby měly být převezeny do úkrytu v Alpách a později použity jako rukojmí. Mezi nimi byl i francouzský premiér Leon Blum, synovec Winstona Churchilla, Pruský princ Fridrich Leopold, Italský generál Garibaldi i s jeho důstojníky.¹²⁶ Dne 27. dubna Rys a Burdu odvezli přes Brenner do městečka Vila Basa v jižních Tyrolích. Tam byl prozrazen rozkaz důvěrného obsahu, a to že měli být v kritické chvíli likvidováni. Překazil to Wehrmacht, který je převzal a ubytoval v horském hotelu, kde byli 4. května 1945 osvobozeni Američany, kteří je odvezli do jižní Itálie na Capri dne 10. května. Tam po výsledku anglické a americké komise se Rys s Burdou rozhodli pro návrat do vlasti.¹²⁷ Dne 4. června byli odtransportováni z Capri a předáni československému velvyslanectví v Římě, které je umístilo v penzionu u Tibery Via Valadia. Odtud odjeli 2. června 1945 nákladními auty československého vojska do Bosca a odtud byli posláni do zajateckého tábora u Modeny. U Modeny jim dali znovu na rozváženou, zda se chtějí opravdu vrátit do vlasti a jejich odpovědi zůstali neměnné. V Římě jim vydali prozatímní osvědčení totožnosti a každému po dvou až třech tisíc lir tuto částku jim vyplatili ještě jednou. Jejich denní útrata byla okolo 800 lir. Aby si Rys s Burdou přilepšili prodali některé své svršky, za které Rys utržil 14 500 lir. Z Modeny je opět odvezli do Basca a 20. července z Basca do Verony a odtud je odvezli vojenským transportem až do Čech.¹²⁸ Dne 25. července 1945 byli Rys i s Burdou předáni divizí velitelem transportu vládního vojska a partyzánů z Itálie do rukou hlídce BO. oddělení OBZ 11 v Plzni. 26. července byli odvezeni do policejní věznice v Praze I, Bartolomějská ulice.¹²⁹

¹²⁶ MOGENSEN, L. F.: *Die grosse Geiselnahme Letzter Akt 1945*. s. 60-64.

¹²⁷ ABS, sign. 300-35-2, strana 12-13.

¹²⁸ ABS, sign. 300-35-2, strana 13-14.

¹²⁹ ABS, sign. 302-123-2, strana 205.

Jan Rys u Národního soudu

Protože Národní soud v Praze a v Bratislavě rozhodoval o ztrátě některých občanských práv byl soudem jak trestním, tak i čestným. O tom, že budou souzeni členové ústředního vedení Vlajky, bylo rozhodnuto dekretem č. 17/1945 o Národním soudu v paragrafu 2.¹³⁰ Jan Rys a další činovníci byli národním prokurátorem obviněni že v době zvýšeného ohrožení republiky, jako členi ústředního vedení Vlajky:

- I. Všichni byli činovníky nebo veliteli organizace Vlajka a Svatoplukových gard.
- II. Všichni
 - a) Pokusili se na území republiky násilím změnit ústavu republiky, zejména pokud jde o její samostatnost a demokraticko-republikánskou formu,
 - b) Propagovali a podporovali fašistické a nacistické hnutí tiskem a na veřejných shromážděních schvalovali a obhajovali nepřátelskou vládu na území republiky a jednotlivé nezákonné činy okupačních úřadů, velitelství a orgánů jim podřízených v úmyslu, aby rozvrátili mravní, národní a státní vědomí československého lidu, zejména též československé mládeže a činnost jejich byla spáchána za okolností zvláště přitěžujících,
- III. Jozef Rozsévač-Rys dne 28. 2. 1942 v Praze v zájmu nepřátele a využívaje situace přivedené nepřátelskou okupací Emila Sirotky pro skutečnou činnost udal.¹³¹

Jan Rys společně s Josefem Burdou, Jaroslavem Čermákem a Otakarem Polívkou, který byl souzen v nepřítomnosti byli odsouzeni k trestu smrti. Janu Rysovi se započítává pro případ udělení milosti soudní vazba od dvanácti hodin 27. července 1945 do 27. června 1946 půl deváté ráno. Všichni obžalovaní byli povinni nahradit útraty trestního řízení, a také výlohy výkonu svého trestu. Rys pozbyl navždy občanskou čest a soudem bylo určeno, že pokud by mu byla udělena milost, tak by si celý trest musel odpykat ve zvláštních nucených oddílech. Veškeré Rysovo jmění propadlo ve prospěch státu.¹³²

Jan Rys 27. dubna 1946 se svým zástupcem Jaroslavem Bubnem zaslali dopis vyšetřujícímu soudci u Národního soudu, ve kterém Rys žádal, aby byli vyslechnuti svědci, které v daném dopise uvádí, a kterým pomohl během svého věznění za Protektorátu, jak materiálně, tak i

¹³⁰ VEČEŘA, Pavel: *Žurnalisté mezi zradou a kolaborací: moravská novinářská kolaborace před Národním soudem*. s. 30-31.

¹³¹ ABS, sign. 301-60-3 strana 43.

¹³² ABS, sign. 2M 13-60-3. strana 140.

morálně, a to jak jídlem, tak i penězi, dodáváním zpráv, novin, povzbuzováním a uvědomováním spoluvězněm proti Němcům.¹³³ 1. června 1946 Rys poslal další dopis, ve kterém činí návrhy a prosí, aby byly provedeny důkazy o těchto okolnostech: „1. Že hájil jsem heslo: „Čech Čecha nikdy neudá“ a vystupoval jsem vždy ostře proti udavačství a ve zjištěném případě trestal jsem udavače vyloučením, 2. že skutečně trestal jsem skutečné udavače, nazývaje je „čínany a práskači“ článkem mým v hl. členské korespondenci z podzimu 1942, 3. že každý článek procházel cenzurou a závadná místa vyškrtává a kdežto za II. republiky bývalo alespoň uvedeno, kolik řádek bylo cenzurou vynecháno, za tzv. Protektorátu nesměla být ani vyznačována vynechaná místa. 4. Sám jsem si stěžoval do úpravy článků, kterým smysl jeho zcela porušen. 5. Že neměl jsem vliv na výchovu mládeže. To prováděl samostatně jako vedoucí Svazu mládeže Dr. František Teuner. Toho jsem vyloučil z hnutí pro germanofilskou orientaci a jmenoval jsem na jeho místo jako nového vedoucího mládeže Jiřího Novotného. Ten byl stoupencem českého nacionalismu a slavjanofil s příkazem, aby v tom duchu vedl mládež. Byl mnou také v tom směru kontrolován. 6. dále o tom, že polic. Ředitelství v Praze dohlíželo dosazenými úředníky, jako členy Vlajky, kterým ve Vlajce byly propůjčovány hodnosti /Pelišek-Zatelli/ a bylo jimi předem o každém kroku informováno. 7. že všechna jednání z ústřed. Vedení byla již druhý den známa policii. 8. dále pak znaleckým posudkem profesora Vošty a Hobzy v procesu s K. H. Frankem z 18. IV. 1946, že od 29. IX. 1938 nemohl prezident republiky provést žádný úřední akt vskutku svobodně. Proto jsou tyto úřední akty neplatné. ČSR neměla také po 29. IX. 1938 legitimní vládu. Tou nebyla již druhá vláda gen. Syrového, jmenována dne 4. X. 1938. Proto také nebylo právně platným aktem svolání nár. shromáždění k volbě presidenta republiky a v důsledku toho nebyla platná volba Dr. Háchy. Vlády Háchou jmenované byly jen orgány faktické, jejichž vládní akty nemají s právem nic společného. 9. O kvalifikaci mých činů z projevů veřejných.“¹³⁴

Dne 20. května 1946 o deváté hodině ranní v bývalé porotní síni na Karlově náměstí zahájen před Národním soudem proces s příslušníky ústředního vedení Vlajky. Soudu předsedal jeden z předsedů Národního soudu vrchní soudní rada Dr. Neureiter. Žalobce byl náměstek Národního prokurátora Dr. Vojtěch Dlabáček. Dlabáčkův zástupce byl Dr. Grospič. Přisedícími byli K. Slavíček, J. Holeček, J. Vácha, J. Kopřiva, A. Ouroda, J. Vozka a J. Pauly. Obžalovaného Jana Ryse hájil ex offio Dr. Buben a Josefa Burdu Dr. Březina. V 9:10 hodin

¹³³ NA, f. Národní soud, TNS 7/46. s.271.

¹³⁴ NA, f. Národní soud, TNS 7/46 s. 456-457.

zahájil předseda Dr. Neureiter líčení a po zjištěné generálií obžalovaných přečetl Dr. Kříž z kanceláře Národního prokurátora žalobu a důvody žaloby. Poté přikročil Dr. Neureiter k výslechu obžalovaného Jana Ryse. Rys odpovídal na otázky Dr. Neureitera jak studoval, jak ho jeho otec podporoval a jak se stal příslušníkem fašistické strany. Do Vlajky vstoupil roku 1935. Vypovídá, že do Vlajky vstoupil proto, protože mu vyhovoval její politický směr neboli zásada stavovského zřízení. V roce 1936 se stal předsedou Vlajky v Praze II. V dalším se Dr. Neureiter vyptával Rysa na cíle Vlajky a plynule přešel k otázce pumových atentátů, které měla Vlajka na svědomí. Rys prohlásil že popud k těmto pumovým atentátům rozhodně nevyšel z ústředního vedení a že on sám se o atentátech dozvěděl až dodatečně. Na dotaz předsedy Dr. Neureitera co dělala Vlajka v době své ilegality v listopadu 1938, kdy byla její činnost zastavena uvádí Rys, že za pomoci ilegálního tisku Vlajka informovala své členy o situaci. Na dotaz, co dělal po svém propuštění z Pankráce dne 14. března 1939 řekl Rys, že zavolal Dr. Pecháček a oznámil jim, aby se ještě toho dne tedy 15.3. 1939 dostavili do parlamentu, že se tam ustanovuje český národní výbor a že by bylo dobře, aby v něm měla Vlajka své zastoupení. Do parlamentu se dostavil Rys, Polívka a později i Thun-Hohenstein, Melena, Jílek a celá řada dalších fašistů. Předseda se také doptával na Uberlackera a Ansorgeho, kteří byli také v parlamentě a ptal se Ryse, zda tito jmenovaní nějak zvlášť podporovali Vlajku. Rysova odpověď byla záporná a na dotaz co Vlajka dělala v tomto Českém národním výboru Rys prohlásil, že nedošlo k žádné činnosti. Když Dr. Hácha pověřil Berana sestavením vlády a došlo k utvoření Národního souručenství Rys, jak prohlašoval dal pokyn, aby Vlajka opustila toto politické uskupení. Další dotazy se týkali Rysovi činnosti poté co se ujmul vedení Vlajky. Rys mluvil o sestavení Ústředního vedení, které mělo poradní funkci. Také mluvil o tom jak ho Dr. Teuner seznámil se Zanklem a v listopadu 1939 žádala Vlajka u přijetí u K. H. Franka. U Franka skutečně byli a žádali legalitu a morální podporu, ale o peníze prý nežádali. O studentských demonstracích Rysovi nebylo známo. Na dotaz předsedy, kdo dělal, kromě něho samotného veřejné projevy odpovídá Rys, že Polívka, Dr. Viktorin. Proti národnímu souručenství byla Vlajka proto, že Národní souručenství mělo ve svých řadách staré politické tajemníky a že Národní souručenství nesloužilo českým věcem. Dále se předseda dotazoval, proč Vlajka nabízela Háchovi dobrovolnické sbory. Rys na to odpověděl, že to byla nejjednodušší cesta, jak získat důvěru Němců a Vlajka si byla vědoma, toho že k ustanovení dobrovolnických sborů nikdy nedojde, a kdyby přeci, že by se jednalo jen o malý počet dobrovolníků z řad Vlajky. Poté Rys popsal, jak došlo ke vzniku Českého národně-socialistického tábora. Také byl tážán, kolikrát byl u Zankla a na to Rys odpovídá, že čtyřikrát maximálně šestkrát. S Wolframem von Wolmarem se stýkal jen když ho sám

zavolal, aby mu vynadal, že Vlajka dostatečně nekomentuje německá vítězství. Také se ptali na Schneidra, který docházel do Vlajky a Rys tvrdil, že nevěděl, že Schneidr byl u SD a že později sám žádal, aby byl vstup do Vlajky zakázán. Dr. Neureiter se ptal Ryse na to, kdo s ním byl u Dr. Háchy Rys odpověděl, že poprvé to byl Thun-Hohenstein a Pecháček později to byl i Burda se Streiblem. Rys stále tvrdil, že veškerá činnost Vlajky směřovala proti Němcům, což v auditoriu vzbudilo velký smích. Další dotaz se týkal memoranda, které Vlajka zaslala Hitlerovi. Rys přiznal, že memorandum sestavil on, Burda, Thun-Hohenstein a Polívka. Hospodářské věci a finanční reformu v memorandu sestavil Alois Svoboda. Na dotaz, proč byla Vlajka proti vládě protektorátní odpovídá Rys, že protektorátní vláda plně sloužila Němcům tahle Rysova odpověď v auditoriu vyvolala další salvu smíchu. Hned poté došlo na puč v Dušní ulici a na to Rys vypovídá, že původně se mělo jednat jen o demonstraci proti Národnímu souručenství, jak došlo ke srážce s Policií Rys nevěděl, neboť nebyl v Dušní ulici přítomen. Dr. Neureitera zajímalo, jak to bylo s vládou, kterou chtěla Vlajka sestavit. Rys odpověděl, že se mohlo stát, že by Hácha někoho povolal do vlády, kdo však byl na listině vlády, sestavené Vlajkou se Rys po třičtvrtě roce žaláře nepamatuje. K vyloučení Čermáka a Dr. Teunera Rys vypovídá, že je vyloučil poté co se dozvěděl, že jsou ve spojení s Emanuelem Moravcem. Rys se také vyjadřuje k Freyburgovi, který podle něj pověřil příslušníky Vlajky, aby zjišťovali a sepisovali vojenské útvary. Ohledně udavačství, kterého se Rys dopustil, tím že udal Emila Sirotku Böhmemu, prohlašoval Rys, že byl informován de la Camarou a Burdou, že Sirotek škodí českému filmu. Náměstek národního prokurátora Dr. Dlabáček se Rysa ptal na organizaci Vlajky a proč zrovna Rys se stal jejím vedoucím. Rys vysvětloval a prohlašoval, že vedoucím se stal z toho důvodu, že byl důvěryhodná osoba. Poté se dostal k vysvětlení, co to byly gardy a také se snažil osvětlit vztah mezi Vlajkou a Němci. Rys vysvětloval, že Vlajka viděla, že jakýkoliv odpor vůči Němcům má v okamžiku zostřené podmínky pro Čechy, a proto Vlajka nejdříve zamýšlela získat důvěru Němců. S nějakou ilegální skupinou Vlajka ve spojení nebyla, protože to tehdy považovala za předčasné. Rysův obhájce Dr. Buben se ptal Ryse, zda psal nějaké články proti Němcům. Rys na to odpovídá, že jeden takový článek napsal již v roce 1938, za který byl později vyšetřován na Gestapu. Na další dotazy Dr. Bubna Rys odpovídá, že byl proti tomu, aby se členové Vlajky hlásili k Němcům. Dr. Dlabáček položil Rysovi otázku, zda on jako záložní důstojník si byl vědom toho, že jsme byli s Německem ve válce. Na to Rys odpověděl, že si toho vědom nebyl. Ve 14:10 bylo líčení přerušeno a odročeno na druhý den.¹³⁵

¹³⁵ ABS, sign. 301-60-3. strana 53.

Přelíčení 21. května 1946 bylo zahájeno v 8:50. Během dalších dní byli před soud předvedeni i další členové Vlajky a vyslechnuti všichni svědci, kterých nebylo málo. V dalších dnech se četli i hlavní korespondence Vlajky a články z časopisu Vlajka. Také se četly rozkazy Gard, korespondence mládeže, zprávy svazu veřejných zaměstnanců a svazu žen. Dále se četly doklady nalezené u Ryse.¹³⁶ Odborný znalec ve vojenských otázkách podal posudek o Svatoplukových gardách, které dle jeho prohlášení měly cvičení po způsobu vojenském a užívaly názvy podobné vojenským.¹³⁷

Národní soud v Praze uznal po hlavním přelíčení, které se konalo ve dnech od 20. května do 14. června 1946, dne 27. června 1946, že Jan Rys je vinný, že v době zvýšeného ohrožení republiky jako vedoucí Vlajky, jako novinář, který propagačně sloužil vládě vetřelců v denním tisku, a také že byl velitelem Svatoplukových gard. Že společně s Otakarem Polívkou, Jindřichem Thun-Hohensteinem spolčili se k úkladům o republiku, k tomu konci vešli ve styk přímý nebo nepřímý s cizími činiteli, k témuž konci sbírali branné nebo pomocné síly a organizovali je k stejnému účelu opatrovali zbraně a jiné prostředky. Propagoval a podporoval fašistické a nacistické hnutí tiskem a na veřejných shromážděních schvaloval a obhajoval nepřátelskou vládu na území republiky a jednotlivé nezákonné činy okupačních velitelství, úřadů a orgánů jim podřízených v úmyslu, aby rozvrátil mravní národní a státní vědomí československého lidu, zejména československé mládeže. Dne 28. února 1942 v Praze udal Rys Emila Sirotku pro to, že je svobodným zednářem. Tímto Jan Rys spáchal zločin proti státu a zločin udavačství a byl odsouzen k trestu smrti a pozbyl navždy občanské cti všechno jeho jmění propadlo ve prospěch státu.¹³⁸ K trestu smrti společně s Rysem byl odsouzen Rysův zástupce Josef Burda a velitel úderných oddílů Svatoplukových gard Jaroslav Čermák. Otakar Polívka byl také odsouzen k trestu smrti, ale v nepřítomnosti, Thun-Hohenstein odsouzen na doživotí a Cyphelly na dvacet let a Streibl na dva roky. Těla Ryse, Burdy a Čermáka byly 2. července 1946 zpopelněna a urny byly rodinám předány 25. října 1947.¹³⁹

¹³⁶ ABS, sign. 301-60-3. strana 69-70.

¹³⁷ ABS, sign. 301-60-3. strana 72.

¹³⁸ NA, f. Národní soud, TNS 7/46. s. 686-691.

¹³⁹ PEJČOCH, I.: *Kolaboranti a váleční zločinci*. s. 276.

Biografie Rysových blízkých spolupracovníků.

Josef Burda se narodil 20. 12. 1893 Barboře Burdové rozené Novákové a Karlovi Burdovi v Praze. Obecnou a měšťanskou školu vychodil v Praze a ve Vídni navštěvoval dva roky obchodní školu a tři roky školu průmyslovou. Vyučil se obchodnímu konfekcionářství u svého strýce Josefa Burdy ve Vídni. Roku 1911 odjel do Paříže, kde pracoval dva roky a poté odjel do Berlína, kde se usadil a vydržel tam do roku 1933, kdy poté co nechtěl přijat německé občanství se musel se vystěhovat do Československa. Usadil se v Praze, kde již 8. srpna 1934 se stal vlastníkem firmy Sposak, což byla sázková kancelář, ale již 31. 12. 1935 mu byla odebrána licence k pořádání sázek. Na jaře 1938 se stal vlastníkem firmy Lepka film, což byl obchod a půjčovna filmů a v této firmě fungoval až do jeho zatčení roku 1943. V roce 1908 vstoupil do mládeže strany národně socialistické pro Dolní Rakousko, kde byl členem čtyři roky, také byl členem tělocvičné organizace Sokol. Po dobu, kterou trávil v Berlíně byl členem Svazu německých rohovníků z povolání a v Praze byl členem Unie boxerů z povolání, kde byl později generálním tajemníkem a předsedou sportovního výboru. Dále byl členem různých filmových spolků.¹⁴⁰ V červenci roku 1938 po přečtení různých brožur Streibla, Sousedíka a Dr. Jílka se stal členem Vlajky. V dubnu 1939 byl pověřen vedením administrativy s titulem ředitele a platem 6000 korun měsíčně v časopise Vlajka. Brzy poté byl Burda jmenován hospodářským vedoucím hnutím Vlajky, a tak měl na starosti finanční správu, jak celého hnutí, tak i časopisu. Burda obstarával finance pro hnutí a časopis různými způsoby, a to od zvýšení členských příspěvků, přijímání dobrovolných darů až po vydírání. V červnu 1940 byl jmenován stálým zástupcem Jana Ryse. Burda společně s Thun-Hohensteinem během roku 1940 vykonávali spojkou mezi Vlajkou a úřadem protektora, kde přednášeli své žádosti a stížnosti. Později byli oba prohlášeni Němci za nežádoucí a vyměněni Šourkem, který byl později nahrazen Sokolem. Listopadu 1940 Rys na Böhmovu žádost zprostil Burdu funkce hospodářského vedoucího a funkce jeho zástupce, ale stále zůstal ředitelem časopisu Vlajka a Rysovým poradcem.¹⁴¹ Burda po svém zatčení stejně jako Rys prošel Pankráckou věznicí, malou pevností v Terezíně, Dachau, pracovním táborem v Innsbrucku přes Villa Basa, Dolomity do Lago di Braies, kde byli 4. května osvobozeni

¹⁴⁰ ABS, sign. 300-35-2, strana 28-30.

¹⁴¹ ABS, sign. 300-35-2, strana 31-32.

Američany.¹⁴² Stejně jako Rys byl i Burda odsouzen k trestu smrti a 27. června 1946 byl oběšen.¹⁴³

JUDr. Václav Cyphelly se narodil 30. listopadu 1900 v Klatovech. Obecnou školu navštěvoval v Plzni a reálné gymnázium v Klatovech, kde odmaturoval v roce 1919. Poté absolvoval roční kurz československé obchodní akademie v Praze a hned na to právnickou fakultu Karlovy univerzity v Praze, kde odpromoval 31. ledna 1931 a jako koncipient pracoval od roku 1929 v Klatovech, Kladně a v Praze. Samostatnou advokátní kancelář si otevřel v roce 1935, kde provozoval advokátní praxi až do června 1945, kdy mu byla advokátní komorou zastavena praxe. V mládí chodil do Sokola později byl členem Jednoty advokátů a zakládajícím členem Matice české. Jako student byl u národně socialistické strany, kde byl členem až do roku 1933. Členem Vlajky byl považován od roku 1939, i když právně se jím nikdy nestal, nevyplnil přihlášku ani členské příspěvky neplatil. Roku 1936 Cyphellyho vyhledal Jan Vrzalík a požádal ho, aby ho zastupoval v tiskovém sporu o otázku rukopisů.¹⁴⁴ Roku 1940 Cyphelly začal zastupovat Jana Ryse v soudních sporech. V prosinci 1940 byl Cyphelly jmenován členem ústředního vedení a byl pověřen funkcí ústředního vedoucího kultury a výchovy.¹⁴⁵ Nuceným pracím v říši se Cyphelly vyhnul tím, že byl roku 1943 zaměstnán u firmy Kota-Chema.¹⁴⁶ Judr. Václav Cyphelly byl odsouzen ke dvaceti letům vězení.

Ing. Jindřich Streibl se narodil 2. dubna 1907 v Praze. Absolvoval obecnou školu, reálku s maturitou a českou školu technickou v Praze. V letech 1933 až 1934 vykonával vojenskou presenční službu v Litoměřicích, kde absolvoval důstojnickou školu. Streibl byl poručíkem v záloze. Poté si otevřel koncesovanou živnost elektrotechnickou s Oktaviánem Pohlem. Do Vlajky vstoupil roku 1932, kde byl členem výboru. Nějaký čas byl redaktorem časopisu Vlajka a v roce 1936 byl zvolen předsedou hnutí Vlajka až do podzimu 1938, kdy bylo hnutí rozpuštěno. Koncem dubna 1939 formálně předal Streibl svou předsednickou funkci Rysovi.¹⁴⁷ Ing. Jindřich Streibl byl odsouzen ke dvěma letům vězení.

¹⁴² ABS, sign. 300-35-2, strana 35.

¹⁴³ ABS, sign. 2M 13-60-3. strana 4-6.

¹⁴⁴ ABS, sign. 300-35-2, strana 39.

¹⁴⁵ ABS, sign. 300-35-2, strana 40.

¹⁴⁶ ABS, sign. 300-35-2, strana 42.

¹⁴⁷ ABS, sign. 300-35-2, strana 101-103.

Jindřich Thun-Hohenstein se narodil 23. ledna 1913 v Praze. Ve Vlajce byl členem hlavního vedení ve funkci politického vedoucího a druhého zástupce Jana Ryse zejména ve vnějších záležitostech hnutí.¹⁴⁸ Jindřich Thun-Hohenstein byl odsouzen na doživotí.

Jaroslav Čermák se narodil 16. srpna 1894 v Ústí nad Labem. Čermák byl kapitánem v záloze a v hnutí Vlajka byl členem ústředního vedení, a také byl velitelem Svatoplukových gard.¹⁴⁹ Jaroslav Čermák byl stejně jako Rys a Burda odsouzen k trestu smrti oběšením 27. června 1946.

Otakar Polívka se narodil 15. ledna 1913 v Praze. Polívka byl ústředním tajemníkem a ústředním organizačním vedoucím v hnutí Vlajka. Otakar Polívka byl odsouzen k trestu smrti v nepřítomnosti.¹⁵⁰ Na rozdíl od Ryse a Burdy měl Polívkovi došlo co ho v Československu čeká, a tak se odmítnul vrátit.

¹⁴⁸ NA, f. Národní soud, TNS 7/46. s. 2.

¹⁴⁹ NA, f. Národní soud, TNS 7/46. s. 6.

¹⁵⁰ NA, f. Národní soud, TNS 7/46. s. 9.

Závěr

Ve své práci jsem se snažila vypořádat, zda se Rys snažil pomoci českému národu za dob protektorátu, anebo jestli mu šlo jen o jeho vlastní blaho a prospěch. Jak můžeme sledovat Rysovy kroky, které podnikal, tak si můžeme všimnout, že se snažil Čechům a českému národu pomoci, i když se na to musíme podívat jeho pořídně překrouceným pohledem na svět. Rys nebral Židy, jako Čechy, ale jen jako parazitující hmyz, který vysává náš stát a je třeba se ho zbavit. Tím pádem byl Rysovi velice sympatický nacistický antisemitismus a jejich zabavování židovského majetku, u kterého Rys počítal s tím, že majetek českých Židů zůstane v rukou českého národa, kterému podle Ryse patřil a nesouhlasil s nacistickým jednáním proti kterému se samozřejmě ohradil. Rys doufal v to, že když ukáže nacistům, že sdílí stejné ideály, tak Ryse pustí k moci a Čechy nechají na pokoji. Rozhodně nemůžeme říct, že by se Rys nesnažil pomoci českému národu, ale bral to za špatný konec a snažil se pomoc získat u nacistů a také rozhodně mezi Čechy, kterým chtěl pomoci nemůžeme počítat Židy, zednáře a bolševiky, anebo všechny lidi, kteří by se snažili těmto „parazitům“ pomoci. Jana Ryse až do současnosti lidé nazývají různými přídomek, jako například sluneční diktátor, nebo kolaborant. Slunečním diktátorem byl Rys nazván v jednom z vydání Vlajky a již mu tato přezdívka zůstala.¹⁵¹ Přízvisko sluneční bychom mohli při sledování jeho cílů v politice, klidně zaměnit za slovo naivní. Rys patřil mezi ideové kolaboranty, mezi které většinou spadaly stoupenci fašismu, sympatizanti nacismu a antisemité.¹⁵² V první kapitole *Mládí a politické aktivity Slunečního diktátora* jsem se snažila zachytit, jak Rysovo vzdělání, tak i všechny jeho politické aktivity, které již dříve, než se přidal k Vlajce byly přikloněny k pravici, což můžeme vidět na tom, že byl u Národní obce fašistické, která se Rysovi zdála málo radikální, a tak zde nesetřval déle než dva roky. Další kapitola je věnovaná Rysovu vedení Vlajky. Zmiňuji tam změnu v politice Druhé republiky a přechod Vlajky do ilegality a její útoky na Beranovu vládu. Poté co se Vlajka dostala do ilegality začal Rys i s jeho spolupracovníky tvořit pod názvem Vlajka-Maffie Nového Československa. Během Druhé republiky Vlajkaři páchali různé excesy, jako třeba násilné útoky na Židy a jejich budovy a živnosti. Vznik Protektorátu a zrušení jediných dvou politických stran a různých změn

¹⁵¹ ABS, sign. 300-35-2, strana 2-4.

¹⁵² VEČEŘA, P.: *Žurnalisté mezi zradou a kolaborací: moravská novinářská kolaborace před Národním soudem*. s. 21-22.

v politice Ryse namotivovali k tomu, aby si sepsal své představy o tom, jak by měla vypadat vláda obsazená Vlajkaři. Také zde píšu o Rysově zatčení v únoru 1939 a jeho propuštění, kterého se brzy dočkal a to 14. března 1939. Rysovo oficiální převzetí Vlajky, kterému předal Jindřich Streibl 28. dubna 1939. Tím dnem Rys začíná měnit orientaci Vlajky z italského fašismu na nacistické Německo, což jde zejména vidět na tom, jakým stylem Rys reformuje hnutí. K vzniku ČNST Vlajky došlo, poté co se spolu spojili Svatoplukovi gardy, Národní árijská kultura, fašistický tábor z Brna a Vlajka. Tomuto uskupení zcela autoritativně vládl Jan Rys, což ne všem bylo po chuti a uvnitř hnutí vznikaly rozbroje. Při tomto hnutí vznikla i Mládež ČNST-Vlajky a Svaz žen Vlajky. *Výkvět ČNST-Vlajky* je název kapitoly, která pojednává o Svatoplukových gardách, což byla velmi levná napodobenina Hitlerových SS. Popisují zde to, jak vypadaly jejich uniformy, které nakonec nesměli nosit, kvůli podobnosti s uniformami SS. Líčím zde, jak a za jakým účelem vznikly a jaká měla pravidla a či je dodržovali, a také k čemu vlastně byly gardy určeny. Ke konci této kapitoly můžeme dokonce vidět, jak to mohlo vypadat, když se reorganizace ujmul člověk, který se snažil všechny názvy počesťit. Čtvrtá kapitola se věnuje Rysovým antisemitistickým knihám a střípkům z jeho článků, které tam rozebírám. Jelikož si Jan Rys stál pevně za svým a málokdy, spíše nikdy nebyl schopný ustoupit a přizpůsobit se, tak je kapitola *Konflikty s protektorátní vládou* jedna z nejobsáhlejších. Zde jsou nastíněny prvopočátky protektorátní vlády, ke kterým byla přizvaná i Vlajka s Rysem v čele. Z počátku nebyl Rys spokojen se složením Národního souručenství a požadoval na Háchovi více křesel pro Vlajkaře v čemž Hácha Rysovi nevyhověl. Později bylo Rysovi proti srsti odevzdaná otupělost Národního souručenství, díky kterému podle Ryse nebylo Národní souručenství schopné pomoci Českému národu, aby stoupl v nacistických očích. Jan Rys doufal, a taky v to pevně věřil, že by mohl stát v čele státu či protektorátu, a že kdyby Češi odpřisáhli Německu věrnost, tak by je nechali být a Jan Rys by si mohl spokojeně vládnout. Němci Ryse a Vlajku využívali, jako nevyčtenou hrozbu pro Háchu a Národní souručenství, že když nebudou ochotni tančit podle toho, jak oni Němci pískají, tak není problém je vyměnit za někoho, kdo je bude poslouchat na slovo a vlády se ujme s velkou radostí. Sám Rys pevně věřil tomu, že získá důvěru Němců spíše než kdokoliv jiný, a že po převzetí vlády by v Česku mohlo nastat uvolnění mezi lidmi. Popisují zde i návštěvy Ryse u K. H. Franka a Emila Háchy, na kterých se snažila Vlajka vyprosit legalitu pro své hnutí, čehož se jim nepodařilo. Vztah mezi Rysem a tehdejším ministrem školství a lidové osvěty Emanuelem Moravcem, i přes Moravcovu očividnou snahu, kdy se snažil Ryse dostat na svou stranu, třeba i do Kuratoria pro výchovu mládeže. Díky neshodám mezi Rysem a Moravcem se dostáváme k další kapitole, která pojednává o Rysově a Burdově zadržení a

pozdějšího přemístění do Terezína, Dachau, kam dojeli 26. května 1943 a Innsbrucku. Ve všech těchto zařízeních byli vězněni, jako vězni se speciálním zacházením, o kterém se oba Rys i Burda vyjádřili, jako o velice slušném. Zpátky do Prahy se dostali 25. července 1945. Předposlední kapitola se odehrává u Národního soudu, kde byl Jan Rys obviněn z toho, že v době zvýšeného ohrožení republiky byl činovníkem fašistické organizace a z další spousty zločinů, které jsem vypsala výše. 27. června byl nad Rysem vynesena rozsudek a vzápětí byl popraven. Velice krátkou biografii Rysových blízkých spolupracovníků jsem si nechala na úplný konec a vypsala jsem tam všechny se kterými byl souzen. Patřil mezi ně: Josef Burda, Václav Cyphelly, Jindřich Streibl, Jindřich Thun-Hohenstein, Jaroslav Čermák a Otakar Polívka.

Cíle, které jsem si stanovila v úvodu jsem se snažila splnit, a i přesto jsou některé části mé práce pro mě zklamáním. Zejména je to kapitola *Prominentním vězněm v koncentračním táboře*, od které jsem očekávala, že se z archivu v Terezíně a Dachau dozvím něco víc o Rysově pobytu v těchto zařízeních, což se bohužel nestalo. K mé práci mi byl velice nápomocný Archiv Bezpečnostních složek, a také Národní archiv města Prahy, ze kterých jsem čerpala většinu informací.

Prameny a literatura

Prameny:

Archivy

Archiv bezpečnostních složek

Fond 2M

Fond 300

Fond 301

Fond 302

Fond OB

KZ Gedenkstätte Dachau

Fond M5

Národní archiv Praha

Fond Národní soud

Fond Policejního ředitelství Praha II

Fond 114, Úřad říšského protektora

Vojenský historický ústav – Vojenský historický archiv Praha

Sbírka 20 (sign. 20-29-30)

Tištěné prameny

RYS, J.: *Atentát spáchali „Čecho-Slováci“*. Vlajka, 24. 6. 1942, č. 50.

RYS, J.: *„Nemáme na to předpis...“*. Vlajka, 10. 10. 1941. č. 32.

RYS, J.: *Hilsneriáda a TGM*. Praha 1939.

SEDLÁČEK, J.: *Prvý odboj v kraji olomouckém*. Přerov 1945.

Literatura

- BRANDES, D.: *Češi pod německým protektorátem: okupační politika, kolaborace a odboj 1939-1945*. Praha 2000.
- FEIERABEND, L. K.: *Ve vládě Protektorátu*. New York 1962.
- FLEK, A.: *Bible*. Praha 2019.
- GREGOROVIC, M.: *Kapitoly o českém fašismu: fašismus jako měřítko politické dezorientace*.
- HAVELKA, J.: *Dvojitý život: vzpomínky protektorátního ministra*. Praha 2015.
- MOGENSEN, L. F.: *Die grosse Geiselnahme Letzter Akt 1945*. Kopenhagen 1997.
- NAKONEČNÝ, M.: *Český fašismus*. Praha 2006.
- NAKONEČNÝ, M.: *Vlajka: k historii a ideologii českého nacionalismu*. Praha 2001.
- PASÁK, T.: *Český fašismus 1922-1945 a kolaborace 1939-1945*. Praha 1999.
- PEJČOCH, I.: *Fašismus v českých zemích: fašistické a nacionálněsocialistické strany a hnutí v Čechách a na Moravě 1922-1945*. Praha 2011.
- PEJČOCH, I.: *Kolaboranti a váleční zločinci na pražském popravišti: osoby, popravené v Praze v průběhu retribučních procesů 1945-1948*. Praha 2017
- RATAJ, J.: *Proti systému! Český radikální konzervatismus, fašismus a nacionální socialismus 20. a 21. století*. Praha 2020.
- VEČEŘA, P.: *Žurnalisté mezi zradou a kolaborací: moravská novinářská kolaborace před Národním soudem*. Brno 2014.

Články

- RATAJ, J.: *Vůdce plný omylů: český nacista Jan Rys-Rozsévač*. IN: Přísně tajné! Literatura faktu, 2017, č. 4, s. 89-116.
- VEČEŘA, P.: *Zmarněný život Emila Šourka. Osudy důstojníka monarchie a republiky, předáka Vlajky a žurnalisty v protektorátu*. IN: Historie a vojenství, 2021, 70, č. 1, s. 78-105.

Fotografie

Mladý Josef Rozsévač-Rys během studií v Praze.¹⁵³

¹⁵³ NA. f. Národní soud, TNS 7/46.

Fotografie pořízené při zadržení roku 1945. Zleva Jan Rys-Rozsévač, Jaroslav Čermák, Josef Burda.¹⁵⁴

¹⁵⁴ NA. f. Národní soud, TNS 7/46.

Resumé

Jan Rozsévač also known as Jan Rys was czech nationalist, fascist, journalist, who lived in the first half of 20th Century. A student of Medicine, who spent more of his time in politics than actually studying. He joined the political movement Vlajka in the year 1935. He wrote two strongly antisemitist handbooks, the first one Židozedenářství metla světa, where he writes of the Judeo-Masonic conspiracy and the second handbook Hilsneriáda a TGM about ritual murder and Masaryk's handbook about Hilsneriáda. At the end of the year 1938, when the movement turned illegal he took over its leadership by himself, until the position was given to him officially in April 1939. Rys was more than ambitious, about high politics, but never gained his desired goals in it. Rys was ideologic colaborant, who was during the time of the Protectorate trying to persuade the Nazi, that it would be in their own best interests, for him and the members of Vlajka to govern the Protectorate. For his disagreements with Emanuel Moravec was Rys in the year 1943 sent to concentration camps Terezín and Dachau and in april 1945 he was transpored to the forced labor camp in Innsbruck. In July 1945 we has back in Prague, where he ended up in prison in Bartolomějská street. High politics, that he so liked to play with has literally costed him his life, when he was in National Court sentenced to death by hanging 27th of June 1946.